

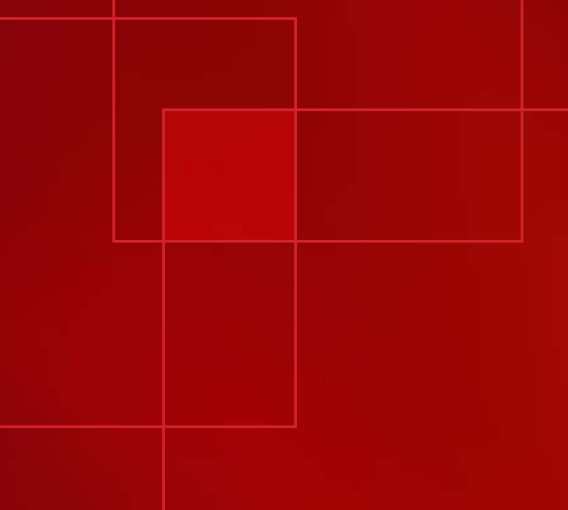

International
Labour
Office

Preporuka u vezi sa **HIV-om i AIDS-om**
i svijetom rada, 2010 (Br. 200)

Препорука у вези са **ХИВ-ом и АИДС-ом**
и свијетом рада, 2010 (Бр. 200)

Preporuka u svezi s **HIV-om i AIDS-om**
i svijetom rada, 2010 (Br. 200)

**PREPORUKA
U VEZI SA HIV-om I AIDS-om
I SVIJETOM RADA,
2010 (Br. 200)**

Publikacije Međunarodnog ureda rada koriste autorska prava na osnovu Protokola 2 Univerzalne konvencije o autorskim pravima. Ipak, kratki izvodi se smiju reproducirati bez odobrenja, pod uslovom navođenja izvora. Za prava umnožavanja ili prevođenja, zahtjev treba uputiti ILO Publications (Rights and Permissions), International Labour Office, CH-1211 Geneva 22, Switzerland, ili putem e-maila: pubdroit@ilo.org. Međunarodni ured rada podržava takve aplikacije.

Knjižare, ustanove i drugi korisnici registrovani za prava reprodukcije mogu napraviti kopije u skladu sa licencama izdatim u tu svrhu. Posjetite web stranicu www.ifro.org za pronalaženje organizacija sa pravima reprodukcije u svojoj zemlji.

Preporuka u vezi sa HIV-om i AIDS-om i svijetom rada, 2010 (Br. 200) = Препорука у вези са ХИВ-ом и АИДС-ом у свијетом рада, 2010 (Бр. 200) = Preporuka u svezi s HIV-om i AIDS-om i svijetom rada, 2010 (Br. 200) / Međunarodna organizacija rada. - Budapest: MOR, 2011

1 v.

International Labour Organization; ILO Decent Work Technical Support Team and Country Office for Central and Eastern Europe

ISBN: 978-92-2-025833-0 (print); 978-92-2-025834-7 (web pdf)

HIV/AIDS / occupational health / occupational safety / workers rights / ILO Recommendation / text 15.04.2

Također dostupno na engleskom: *Recommendation concerning HIV and AIDS and the world of work, 2010 (No. 200)* [ISBN: 978-92-2-123819-5 (print); 978-92-2-123820-1 (web pdf)], Geneva, 2010; francuskom: *Recommandation (n° 200) concernant Le VIH et le SIDA et Le Monde du Travail, 2010* [ISBN 978-92-2-223819-4 (print); 978-92-2-223820-0 (web pdf)], Geneva, 2010; i na španjolskom: *Recomendación sobre el VIH y el SIDA y El Mundo del trabajo, 2010 (núm. 200)* [ISBN 978-92-2-323819-3 (print); 978-92-2-323820-9 (web pdf)], Geneva, 2010.

MOR katalogizacija u publikaciji podataka

Izrazi korišteni u publikacijama MOR-a, koji su saglasni praksi Ujedinjenih nacija, te prezentacija materijala u istim ne podrazumijevaju izražavanje bilo kakvog mišljenja Međunarodnog ureda rada u pogledu pravnog statusa bilo koje zemlje, područja ili teritorija ili njihovih vlasti, ili razgraničenja njihovih granica.

Odgovornost za mišljenja izražena u potpisanim člancima, studije i drugi doprinosi leži isključivo na njihovim autorima, i njihovo objavljivanje ne potvrđuje mišljenje i Međunarodnog ureda rada.

Pozivanje na imena kompanija i komercijalnih proizvoda i procesa ne podrazumijeva njihovu potvrdu od strane Međunarodnog ureda rada, kao što i nespominjanje određene kompanije, komercijalnog proizvoda i procesa nije znak neodobravanja.

MOR publikacije i elektronski proizvodi mogu se dobiti putem većih knjižara ili MOR ureda u mnogim zemljama, ili neposredno od ILO Publications, International Labour Office, CH-1211 Geneva 22, Switzerland. Katalozi ili popisi novih publikacija dostupni su besplatno na gore navedenoj adresi ili putem e-maila: pubvente@ilo.org.

Posjetite našu web stranicu: www.ilo.org / [publns](#)

PREDGOVOR

Ova brošura sadrži tekst MOR Preporuke u vezi sa HIV-om i AIDS-om i svijetom rada, 2010 (br. 200), te popratnu Rezoluciju za promociju i implementaciju Preporuke koja je snažno podržana od strane tripartitnih konstituenata MOR-a.

HIV pandemija je jedan od najznačajnijih izazova za zdravlje, razvoj, ekonomski i društveni napredak s kojim se svijet danas suočava. U zemljama koje su najviše pogođene, HIV i AIDS narušava dekadama stican razvoj, potkopava ekonomiju i destabilizira društva. Očekuje se da HIV i dalje bude vodeći uzrok smrtnosti i oboljevanja u mnogim zemljama i populacijama.

HIV predstavlja značajnu prepreku za ostvarivanje dostojanstvenog rada i održivog razvoja. HIV je prouzrokovao gubitke u zaradama miliona osoba koje žive sa ili su zaražene HIV-om i AIDS-om. Njegovo je djelovanje najrazornije u produktivnoj starosnoj grupi i to nameće ogromne troškove preduzećima kroz pad produktivnosti, povećanje troškova rada i gubitak vještina i iskustava. Osim toga, osnovna ljudska prava na radnom mjestu se često krše na osnovu stvarnog ili percipiranog HIV statusa, posebno kroz diskriminaciju i stigmatizaciju radnika koji žive sa HIV-om i AIDS-om. Ovakva situacija je pogoršana činjenicom da je širenje pandemije uobičajno uslovljeno postojećim socijalnim razlikama, te naročito pogađa grupe stanovništva koje se već nalaze u teškoj situaciji ili su marginalizirane.

Svijet rada igra ključnu ulogu u adresiranju HIV-a i AIDS-a. On predstavlja vrijednu polaznu tačku sa koje je moguće uticati na zaposlene žene i muškarce u sredini u kojem provode veliki dio svog života, a to je njihovo radno mjesto. Razvoj i implementacija politike radnog mjesta i programa o HIV-u i AIDS-u olakšava pristup prevenciji, liječenju, njezi i uslugama podrške za radnike i njihove porodice kao i uzdržavane članove i time dopire do šire zajednice. I na kraju, važna uloga svijeta rada u rješavanju pandemije nije optimalno iskorištena. Ukoliko je cilj da svijet rada potpuno doprinese smanjenju pandemije, veoma je bitno da bude sastavni dio nacionalnih HIV i AIDS politika, programa i strategija.

Međunarodna organizacija rada je 2001. god. usvojila Kodeks o HIV/AIDS-u i svijetu rada, koji je uveliko prihvaćen i koristi se u mnogim zemljama. 2007. god. organizacioni konstituenti su odlučili da je vrijeme da se pokrene pitanje odgovora svijeta rada na HIV i AIDS na različitim nivoima putem razvoja i usvajanja međunarodnih radnih normi. Preporuka br. 200 izraz je nedvosmislene posvećenosti svih članova Međunarodne organizacije rada, uključivši MOR konstituente i predstavnike poslodavaca i radnika, u bliskoj saradnji sa organizacijama-predstavnicama osoba koje žive sa HIV-om i partnerskim institucijama, pogotovu UNAIDS-om, da iskoriste ogroman doprinos koji "svijet rada" može dati u osiguravanju univerzalnog pristupa prevenciji, tretmanu, brizi i podršci.

Preporuka odražava potrebu za jačanjem napora u oblasti prevencije politike radnog mjesta i olakša pristup liječenju osoba koje žive sa ili su zaražene HIV-om i AIDS-om. Ona poziva na izradu i implementaciju nacionalnih tripartitnih politika radnog mjesta i programa o HIV-u i AIDS-u koje će biti integralni dio nacionalnih politika i strategija HIV-a i AIDS-a i razvoja socijalne zaštite. Preporuka poziva na poštivanje osnovnih ljudskih prava svih radnika, uključujući poštivanje načela ravnopravnosti polova i pravo na slobodno opredjeljenje na testiranje i otkrivanje HIV statusa, uz podršku svih da poduzmu dobrovoljno i povjerljivo

HIV savjetovanje i testiranje što je prije moguće. Preporuka također poziva države članice da provedu odredbe kroz izmjene ili usvajanje nacionalnih zakonodavstava gdje je to moguće.

Oslobađanjem od stigme i diskriminacije na osnovu stvarnog ili percipiranog HIV statusa, radnici i njihove porodice bi uživali u poboljšanom pristupu obrazovanju o HIV-u, informacijama, liječenju, njezi i podršci na nacionalnom nivou kao i u okviru radnog mjesta. Takav pristup pomaže im da vode dug i produktivan život i doprinesu nacionalnoj ekonomiji i zajednici.

Na osnovu preporuka i prateće Rezolucije, MOR se založio za jačanje akcija u podršci implementacije međunarodnih i nacionalnih obaveza u zaštiti prava i dostojanstva radnika i svih osoba koje žive sa ili su pogođene HIV-om i AIDS-om.

Ženeva, juni 2010

Juan Somavia,
Glavni direktor

Preporuka 200

PREPORUKA U VEZI SA HIV-om, AIDS-om I SVIJETOM RADA

Glavna konferencija Međunarodnog ureda rada (MOR-a),

Nakon što ju je u Ženevi sazvalo Upravno tijelo Međunarodnog ureda rada, i sastala se na svom 99. zasjedanju 2. juna 2010. godine, i

Konstatujući da HIV i AIDS imaju ozbiljan uticaj na društvo i ekonomije, na svijet rada kako u formalnom tako i neformalnom sektoru, na radnike, njihove porodice i one koji zavise od njih, na organizacije radnika i poslodavaca i na javna i privatna preduzeća, te narušavaju postizanje pristojnog rada i održivog razvoja, i

Ponovo potvrđujući važnost uloge Međunarodne organizacije rada u rješavanju problema HIV-a i AIDS-a u svijetu rada i potrebu da Organizacija ojača svoje napore u postizanju socijalne pravde i borbe protiv diskriminacije i stigmatizacije u pogledu HIV-a i AIDS-a u svim aspektima svoga rada i mandata, i

Podsjećajući na važnost smanjenja neformalne ekonomije postizanjem dostojanstvenog rada i održivog razvoja kako bi se bolje mobilizirao svijet rada u odgovoru na HIV i AIDS, i

Konstatujući da visoki nivoi socijalne i ekonomske nejednakosti, nedostatak informacija i svijesti, nedostatak povjerljivosti i nedovoljan pristup i dosljednost u liječenju, povećavaju rizik od prenosa HIV-a, nivoi smrtnosti, broj djece koja su izgubila jednog ili oba roditelja i broj radnika uključenih u neformalan rad, i

S obzirom da siromaštvo, društvene i ekonomske nejednakosti i nezaposlenost povećavaju rizik od nedostatka pristupa prevenciji, liječenju, brizi i pomoći, te se zato povećava rizik od prenosa, i

Konstatujući da stigma, diskriminacija i opasnost od gubitka posla koju trpe osobe pogođene HIV-om ili AIDS-om predstavljaju prepreke za poznavanje nečijeg HIV statusa, čime se povećava ranjivost radnika na HIV i ugrožava njihovo pravo na socijalne naknade, i

Konstatujući da HIV i AIDS imaju ozbiljniji uticaj na ranjive rizične grupe, i

Konstatujući da HIV utiče na muškarce i žene, iako su žene i djevojke rizičnije i osjetljivije na infekcije HIV-om i neproporcionalno pogođene pandemijom HIV-a u odnosu na muškarce kao rezultat polne nejednakosti, i da je stoga osnaživanje žena ključni faktor u globalnom odgovoru na HIV i AIDS, i

Podsjećajući na važnost zaštite radnika kroz sveobuhvatnu sigurnost na radu i zdravstvene programe, i

Pozivajući se na vrijednosti MOR *Kodeksa prakse o HIV-u/AIDS-u i svijetu rada* iz 2001. godine, i potrebu da se ojača njegov uticaj jer postoje granice i nedostaci u njegovoj implementaciji, i

Ukazujući na potrebu promovisanja i implementacije međunarodnih konvencija o radu i preporuka i drugih međunarodnih instrumenata koji su relevantni za HIV i AIDS i svi-

jet rada, uključujući i one koje prepoznaju pravo na najviši mogući standard zdravlja i na dostojanstvene životne standarde, i

Pozivajući se na posebnu ulogu organizacija poslodavaca i radnika u promociji i podršci nacionalnim i međunarodnim naporima u odgovoru na HIV i AIDS u i putem svijeta rada, i

Primjećujući važnu ulogu radnog mjesta u pogledu informacija o pristupu prevenciji, liječenju, brizi i pomoći u nacionalnom odgovoru na HIV i AIDS, i

Potvrđujući da je potrebno nastaviti i povećavati međunarodnu saradnju, naročito u kontekstu Zajedničkog programa Ujedinjenih nacija za HIV/AIDS, kako bi se podržali napori da se provede ova Preporuka, i

Pozivajući se na vrijednost saradnje na nacionalnom, regionalnom i međunarodnom nivou sa strukturama koje se bave HIV-om i AIDS-om, uključujući i sektor zdravlja te odgovarajuće organizacije, naročito one koje predstavljaju osobe koje žive sa HIV-om, i

Potvrđujući potrebu za utvrđivanjem međunarodnog standarda s ciljem usmjeravanja vlada i organizacija poslodavaca i radnika u definisanju njihove uloge i odgovornosti na svim nivoima, i

Odlučivši prihvatiti određene prijedloge u vezi sa HIV-om i AIDS-om i svijetom rada, te

Odlučivši da ovi prijedlozi dobiju oblik Preporuke;

Usvaja 17. juna 2010. godine sljedeću Preporuku, koja se može nazvati Preporuka u vezi sa HIV-om i AIDS-om iz 2010. godine.

I. DEFINICIJE

1. Za potrebe ove Preporuke:

- (a) "HIV" označava ljudski imunodeficijenti virus; virus koji šteti ljudskom imunološkom sistemu. Infekcija se može spriječiti odgovarajućim mjerama;
- (b) "AIDS" se odnosi na sindrom stečene imunodeficijencije koji proizilazi iz naprednih stadija HIV infekcije, a karaktetišu ga oportunističke infekcije ili tumori povezani sa HIV-om, ili oboje;
- (c) "osobama koje žive sa HIV-om" se smatraju osobe zaražene HIV-om;
- (d) "stigma" znači društvena oznaka koja, kada je povezana sa osobom, najčešće uzrokuje marginalizaciju ili predstavlja prepreku za potpuno uživanje društvenog života osoba zaraženih ili pogođenih HIV-om;
- (e) "diskriminacija" označava svaku razliku, isključenje ili davanje prednosti koje ima za posljedicu ukidanje ili narušavanje jednakosti za mogućnosti ili tretman pri zaposlenju ili zanimanju, kako je navedeno u Konvenciji o diskriminaciji (zaposlenje i zanimanje) iz 1958. godine, i Preporuci iz 1958. godine;
- (f) pod "ugroženim osobama" se podrazumijevaju osobe čiji su životi izmjenjeni HIV-om ili AIDS-om zbog šireg uticaja pandemije;
- (g) "razumno rješenje" označava svaku izmjenu ili prilagođavanje poslu ili radnom mjestu koje je razumno praktično i omogućava osobi koja živi sa HIV-om ili AIDS-om pristup, učešće ili napredovanje u poslu;
- (h) "ranjivost" označava nejednake mogućnosti, socijalnu isključenost, nezaposlenost ili nesigurno zaposlenje, koje proizilazi iz društvenih, kulturnih, političkih i ekonomskih faktora koji čine osobu osjetljivijom na infekciju HIV-om i napredovanje AIDS-a;

- (i) “radno mjesto” označava bilo koje mjesto na kojem radnici obavljaju svoje djelatnosti, i
- (j) “radnik” označava sve osobe koje rade prema bilo kakvoj formi ili dogovoru.

II. DJELOKRUG

2. Ova Preporuka obuhvata:

- (a) sve radnike koji rade u svim formama ili dogovorima, i na svim radnim mjestima, uključujući:
 - (i) osobe sa bilo kakvim zaposlenjem ili zanimanjem;
 - (ii) one koji su na obuci, uključujući i pripravnike i početnike;
 - (iii) volontere;
 - (iv) one koji traže posao i apliciraju za posao; i
 - (v) otpuštene i suspendovane radnike;
- (b) sve sektore ekonomske djelatnosti, uključujući i privatne i javne sektore i formalne i neformalne ekonomije, i
- (c) oružane snage i uniformisane službe.

III. OPĆA NAČELA

3. Opća načela koja se trebaju primjenjivati na sve aktivnosti koje su uključene u nacionalni odgovor na HIV i AIDS u svijetu rada su sljedeća:

- (a) odgovor na HIV i AIDS se treba prepoznati kao doprinos ostvarivanju ljudskih prava i osnovnih sloboda i ravnopravnosti polova za sve, uključujući i radnike, njihove porodice i one koji zavise od njih;
- (b) HIV i AIDS se trebaju prepoznati i tretirati kao pitanje radnog mjesta, koje bi trebalo biti uvršteno među bitne elemente nacionalnog, regionalnog i međunarodnog odgovora na pandemiju uz puno učešće organizacija poslodavaca i radnika;
- (c) ne smije biti diskriminacije i stigmatizacije radnika, naročito onih koji traže posao i apliciraju za posao, na osnovu stvarnog ili percipiranog HIV statusa ili činjenice da pripadaju regijama svijeta ili populaciji koja se smatra rizičnijom ili osjetljivijom na HIV infekciju;
- (d) sprečavanje svih načina prenosa HIV-a bi trebao biti osnovni prioritet;
- (e) radnici, njihove porodice i oni koji zavise od njih trebaju imati pristup i korist od prevencije, liječenja, njege i pomoći u vezi sa HIV-om i AIDS-om, a radno mjesto bi trebalo igrati ulogu u olakšavanju pristupa tim uslugama;
- (f) učešće i uključivanje radnika u osmišljavanje, implementaciju i vrednovanje nacionalnih programa i programa o radnim mjestima bi trebalo biti prepoznato i pojačano;
- (g) radnici bi trebali imati koristi od programa kako bi se na radnom mjestu spriječili određeni rizici od prenosa HIV-a i srodnih zaraznih bolesti, poput tuberkuloze;
- (h) radnici, njihove porodice i oni koji zavise od njih bi trebali uživati zaštitu svoje privatnosti, uključujući povjerljivost vezanu sa HIV-om i AIDS-om, naročito u vezi sa njihovim HIV statusom;
- (i) nijedan radnik ne bi trebao biti dužan podvrgnuti se HIV testu ili otkrivanju svog HIV statusa;

- (j) mjere za rješavanje HIV-a i AIDS-a u svijetu rada bi trebale biti dio nacionalnih razvojnih politika i programa, uključujući i one vezane uz rad, obrazovanje, socijalnu zaštitu i zdravstvo; i
- (k) zaštita radnika na poslovima na kojima su posebno izloženi riziku od prenosa HIV-a.

IV. NACIONALNE POLITIKE I PROGRAMI

4. Članice bi trebale:

- (a) usvojiti nacionalne politike i programe o HIV-u i AIDS-u i svijetu rada i o sigurnosti i zdravlju na radu, gdje već ne postoje, i
- (b) integrisati svoje politike i programe o HIV-u i AIDS-u i svijetu rada u razvojne planove i strategije smanjenja siromaštva, uključujući i dostojanstven rad, održiva preduzeća i strategije stvaranja prihoda, prema potrebi.

5. U razvoju nacionalnih politika i programa, nadležna tijela trebaju uzeti u obzir MOR Kodeks prakse o HIV/AIDS-u iz 2001. godine, i sve naknadne revizije, druge relevantne instrumente Međunarodne organizacije rada, i druge međunarodne smjernice usvojene na ovu temu.

6. Nadležna tijela trebaju razvijati Nacionalne politike i programe, u dogovoru s najrepresantativnijim organizacijama poslodavaca i radnika, kao i organizacija koje zastupaju osobe koje žive sa HIV-om, uzimajući u obzir mišljenja relevantnih sektora, naročito zdravstvenog sektora.

7. U razvoju nacionalnih politika i programa, nadležna tijela trebaju uzeti u obzir ulogu radnog mjesta u prevenciji, liječenju, brizi i pomoći, uključujući i promociju dobrovoljnog savjetovanja i testiranja, u saradnji sa lokalnim zajednicama.

8. Članice bi trebale iskoristiti svaku priliku za širenje informacija o svojim politikama i programima o HIV-u i AIDS-u i svijetu rada kroz organizacije poslodavaca i radnika, ostale relevantne subjekte za HIV i AIDS i javne kanale informisanja.

Diskriminacija i promocija jednakih mogućnosti i liječenja

9. Vlade, u konsultacijama sa najrepresantativnijim organizacijama poslodavaca i radnika trebaju razmotriti pružanje zaštite koja je jednaka onoj koja postoji prema Konvenciji o diskriminaciji (zaposlenje i zanimanje) iz 1958. godine, kako bi se spriječila diskriminacija zasnovana na stvarnom ili percipiranom statusu HIV-a.

10. Stvarni ili percipirani status HIV-a ne bi trebao biti osnov diskriminacije koja sprečava zapošljavanje ili nastavak radnog odnosa, ili težnje jednakih mogućnosti u skladu s odredbama Konvencije o diskriminaciji (zaposlenje i zanimanje) iz 1958. godine.

11. Stvarni ili percipirani HIV status ne bi trebao biti razlog za prekid radnog odnosa. Privremena odsutnost sa posla zbog bolesti ili neophodne njege koja se odnosi na HIV ili AIDS bi trebala biti tretirana na isti način kao izostanci iz drugih zdravstvenih razloga, uzimajući u obzir Konvenciju o prestanku radnog odnosa iz 1982. godine.

12. Kada su postojeće mjere protiv diskriminacije na radnom mjestu neadekvatne za efektivnu zaštitu protiv diskriminacije u odnosu na HIV i AIDS, članice trebaju prilagoditi ove mjere ili donijeti nove, te osigurati njihovu efektivnu i transparentnu implementaciju.

13. Osobama sa bolešću koja je povezana sa HIV-om ne bi trebala biti uskraćena mogućnost da nastave obavljati svoj posao, uz prihvatljiv smještaj ako je potrebno, dok su zdrav-

stveno sposobni za to. Treba podsticati mjere za ponovni angažman takvih osoba na poslu koji je prilagođen njihovim mogućnostima, pronalaženje drugog posla kroz obuku ili olakšavanje njihovog povratka na posao, uzimajući u obzir relevantne instrumente Međunarodne organizacije rada i UN-a.

14. Mjere se trebaju preduzeti na ili putem radnog mjesta kako bi se smanjio prenos HIV-a i ublažio njegov uticaj tako što će se:

- (a) osigurati poštivanje ljudskih prava i osnovnih sloboda;
- (b) osigurati ravnopravnost polova i osnaživanje žena;
- (c) osigurati radnje za sprečavanje i zabranu nasilja i uznemiravanja na radnom mjestu;
- (d) promovisati aktivno učešće žena i muškaraca u odgovoru na HIV i AIDS;
- (e) promovisati uključivanje i osnaživanje svih radnika bez obzira na njihovu seksualnu orijentaciju i pripadnost ranjivoj grupi;
- (f) promovisati zaštitu seksualnog i reproduktivnog zdravlja i reproduktivnih prava žena i muškaraca, te
- (g) osigurati efektivnu povjerljivost ličnih podataka, uključujući i medicinske podatke.

Prevenција

15. Strategije prevencije bi se trebale prilagoditi nacionalnim uslovima i vrsti radnog mjesta uzimajući u obzir polne, kulturne, društvene i ekonomske interese.

16. Preventivni programi trebaju osigurati:

- (a) da tačne, ažurirane, relevantne i pravovremene informacije budu dostupne i pristupačne svima u kulturalno osjetljivom formatu i jeziku kroz različite raspoložive kanale komunikacija;
- (b) sveobuhvatne programe edukacije za pomoć ženama i muškarcima da shvate i smanje rizik od svih načina prenosa HIV-a, uključujući i prenos sa majke na dijete, i shvate važnost promjene rizičnih ponašanja vezanih uz infekciju;
- (c) efektivnu zaštitu na radu i zdravstvene mjere;
- (d) mjere za podršku radnika da saznaju svoj HIV status kroz dobrovoljno savjetovanje i testiranje;
- (e) pristup svim sredstvima prevencije, uključujući ali ne ograničavajući se na garantovanje dostupnosti potrebnih zaliha, naročito muških i ženskih kondoma i, po potrebi, informacija o njihovoj ispravnoj upotrebi, te dostupnost profilakse nakon izlaganja;
- (f) efektivne mjere za smanjenje visokorizičnih ponašanja, uključujući i one za većinu rizičnih grupa, s ciljem smanjenja incidence HIV-a, i
- (g) strategije smanjenja štete koje se zasnivaju na smjernicama koje je objavila Svjetska zdravstvena organizacija (SZO), Zajednički program Ujedinjenih nacija za HIV/AIDS (UNAIDS) i Ured Ujedinjenih nacija za droge i kriminal (UNODC) i druge relevantne smjernice.

Liječenje i njega

17. Članice trebaju osigurati da se njihove nacionalne politike i programi o zdravstvenim intervencijama na radnome mjestu utvrđuju u dogovoru sa poslodavcima i radnicima i njihovim predstavnicima, te da su povezane sa javnim zdravstvenim službama. One trebaju ponu-

diti najširi spektar prikladnih i efektivnih intervencija za sprečavanje HIV-a i AIDS-a i upravljati njihovim uticajem.

18. Članice bi trebale osigurati da radnici koji žive sa HIV-om i oni koji zavise od njih imaju koristi od punog pristupa zdravstvenoj zaštiti, bilo da je to predviđeno u okviru javnog zdravstva, sistema socijalnog osiguranja ili privatnog osiguranja ili drugih programa. Članice bi također trebale osigurati obrazovanje i podizanje svijesti radnika kako bi im se olakšao pristup zdravstvenoj zaštiti.

19. Sve osobe obuhvaćene ovom Preporukom, uključujući i radnike koji žive sa HIV-om i njihove porodice i one koji o zavise od njih, bi trebale imati pravo na zdravstvene usluge. Ove usluge bi trebale uključivati pristup besplatnom ili pristupačnom:

- (a) dobrovoljnom savjetovanju i testiranju;
- (b) antiretrovirusnoj terapiji, obrazovanju, informisanju i podršci;
- (c) pravilnoj prehrani u skladu sa liječenjem;
- (d) liječenju oportunističkih infekcija i polno prenosivih infekcija, te bilo koje druge bolesti povezane sa HIV-om, naročito tuberkuloze, i
- (e) programima podrške i prevencije za osobe koje žive s HIV-om, uključujući i psihosocijalnu podršku.

20. Ne bi smjelo biti diskriminacije radnika ili uzdržavanih članova njihovih porodica na osnovu stvarnog ili percipiranog HIV statusa u pristupu sistemima socijalnog osiguranja i programima osiguranja na radu, ili u odnosu na beneficije koje proizilaze iz takvih programa, uključujući i one za zdravstvenu zaštitu i invalidnost, te smrt i porodične penzije.

Podrška

21. Programi njege i podrške trebaju uključivati mjere prihvatljivog smještaja na radnom mjestu za osobe koje žive s HIV-om ili bolešću koja je povezana sa HIV-om, u skladu sa nacionalnim uslovima. Rad bi trebao biti organizovan na takav način da se prilagodi epizodnoj prirodi HIV-a i AIDS-a, kao i mogućim nuspojavama liječenja.

22. Članice bi trebale promovisati zadržavanje na poslu i zapošljavanje osoba koje žive sa HIV-om. Članice trebaju razmotriti širenje potpore tokom zaposlenosti i nezaposlenosti, uključujući, gdje je to potrebno, i mogućnosti stvaranja prihoda za osobe koje žive sa HIV-om ili osobe koje su oboljele od HIV-a ili AIDS-a.

23. U slučajevima direktne veze između profesije i rizika infekcije, AIDS i infekcija HIV-om trebaju se priznati kao profesionalne bolesti, u skladu sa nacionalnim procedurama i definicijama, te pozivanjem na Preporuku o listi profesionalnih bolesti iz 2002. godine, kao i drugim relevantnim instrumentima Međunarodne organizacije rada.

Testiranje, privatnost i povjerljivost

24. Testiranje mora biti zaista dobrovoljno i bez ikakve prisile, a programi testiranja moraju poštivati međunarodne smjernice o povjerljivosti, savjetovanju i pristanku.

25. Testiranje na HIV ili drugi oblici ispitivanja na HIV se ne bi trebali zahtijevati od radnika, uključujući i radnike migrante, one koji traže posao i one koji apliciraju za posao.

26. Rezultati testiranja na HIV trebaju biti povjerljivi i ne smiju ugroziti pristup radnim mjestima, stalnom zaposlenju, sigurnosti zaposlenja ili prilikama za napredovanje.

27. Od radnika se, uključujući i radnike migrante, one koji traže posao i one koji apliciraju za posao, ne treba zahtijevati da otkriju informacije vezane uz HIV o sebi ili drugima u zemljama porijekla, tranzita ili odredišta. Pristup takvim informacijama treba se urediti prema pravilima o povjerljivosti u skladu sa MOR Kodeksom prakse o zaštiti ličnih podataka radnika iz 1997. godine, i ostalim relevantnim međunarodnim standardima za zaštitu podataka.

28. Radnici migranti, ili oni koji žele da se sele radi zaposlenja, ne bi trebali biti isključeni iz procesa migracije u zemljama porijekla, tranzita ili odredišta na osnovu njihovog stvarnog ili percipiranog HIV statusa.

29. Članice bi trebale imati pripremljene postupke rješavanja sporova koji su lako pristupačni i koji osiguravaju naknadu za radnike u slučaju gore navedenih povreda njihovih prava.

Sigurnost i zdravlje na radu

30. Radna sredina mora biti sigurna i zdrava, kako bi se spriječio prenos HIV-a na radnom mjestu, uzimajući u obzir Konvenciju o sigurnosti i zdravlju na radu iz 1981. godine, i Preporuku iz 1981. godine, Konvenciju o promotivnom okviru za sigurnost i zaštitu zdravlja na radu iz 2006. godine, i Preporuku iz 2006. godine, te druge relevantne međunarodne instrumente kao što su zajedničke smjernice Međunarodnog ureda rada i SZO-a.

31. Mjere sigurnosti i zdravlja za sprečavanje izlaganja radnika HIV-u na radnom mjestu trebaju sadržavati univerzalne mjere opreza, mjere za sprečavanje nesreća i opasnosti, kao što su organizacijske mjere, tehničke kontrole i kontrole radne prakse, lične zaštitne opreme, prema potrebi, ekološke mjere nadzora i profilakse nakon izlaganja i druge sigurnosne mjere kako bi se smanjio rizik od dobijanja HIV-a i tuberkuloze, posebno kod zanimanja koja su najviše izložena riziku, uključujući i ona u sektoru zdravstvene zaštite.

32. Kada postoji mogućnost izlaganja HIV-u na radu, radnici bi se trebali obrazovati i obučiti o načinima prenosa i mjerama za sprečavanje izloženosti i infekciji. Članice bi trebale preduzeti mjere kako bi se osiguralo da prevencija, sigurnost i zaštita zdravlja budu predviđeni u skladu sa relevantnim standardima.

33. Mjere za podizanje svijesti trebaju naglasiti da se HIV ne prenosi slučajnim fizičkim kontaktom i da se prisustvo osobe koja živi sa HIV-om ne može smatrati opasnošću na radnom mjestu.

34. Službe medicine rada i mehanizmi radnog mjesta koji se odnose na sigurnost i zdravlje na radu trebaju se baviti HIV-om i AIDS-om, uzimajući u obzir Konvenciju o službama medicine rada iz 1985. godine, i Preporuku iz 1985. godine, *Zajedničke smjernice MOR-a/SZO-a o službama medicine rada i HIV/AIDS-u iz 2005. godine*, i sve naknadne revizije i druge relevantne međunarodne instrumente.

Djeca i mladi

35. Članice bi trebale preduzeti mjere za borbu protiv dječjeg rada i trgovine djecom koji mogu proizaći iz bolesti ili smrti članova porodice ili izdržavaoca zbog AIDS-a i smanjiti osjetljivost djece na HIV, uzimajući u obzir Deklaraciju MOR-a o osnovnih načelima i pravima na radu iz 1998. godine, Konvenciju o minimalnoj starosnoj dobi iz 1973. godine, i Preporuku iz 1973. godine, Konvenciju o najtežim oblicima dječjeg rada iz 1999. godine, i Preporuku iz 1999. godine. Posebne mjere treba preduzeti kako bi se ta djeca zaštitila od seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja.

36. Članice bi trebale preduzeti mjere kako bi zaštitile mlade radnike od HIV infekcije i uključile u nacionalne politike i programe posebne potrebe djece i mladih osoba u odgovoru na HIV i AIDS. Članice bi trebale obuhvatati objektivno obrazovanje o seksualnom i reproduktivnom zdravlju, naročito širenje informacija o HIV-u i AIDS-u kroz stručno osposobljavanje i u programima i službama za zapošljavanje mladih.

V. IMPLEMENTACIJA

37. Nacionalne politike i programi o HIV-u i AIDS-u i svijetu rada trebaju:

- (a) se implementirati, u saradnji sa najreprezentativnijim organizacijama poslodavaca i radnika i drugih zainteresiranih strana, uključujući i relevantne javne i privatne strukture medicine rada, jednim ili kombinacijom sljedećih sredstava:
 - (i) nacionalnim zakonima i propisima;
 - (ii) kolektivnim ugovorima;
 - (iii) nacionalnim politikama i politikama radnog mjesta kao i akcionim programima, te
 - (iv) sektorskim strategijama, s posebnim osvrtom na sektore u kojima se osobe obuhvaćene ovom Preporukom najviše izložene riziku;
- (b) uključiti pravosudne organe nadležne za pitanja rada, i organe uprave za rad u planiranju i implementaciji politika i programa, i obezbijediti im obuku;
- (c) u nacionalnim zakonima i propisima predvidjeti mjere za rješavanje povreda privatnosti i povjerljivosti i druge zaštite koje joj se pružaju u okviru ove Preporuke;
- (d) osigurati saradnju i koordinaciju između javnih organa i javnih i privatnih službi, uključujući programe osiguranja i beneficija ili druge vrste programa;
- (e) promovisati i podržavati sva preduzeća za implementaciju nacionalnih politika i programa, uključujući i ona u njihovim nabavnim lancima i distributivnim mrežama uz učešće organizacija poslodavaca i radnika, te osigurati da se toga pridržavaju preduzeća koja posluju u izvozu;
- (f) promovisati socijalni dijalog, uključujući i konsultacije i pregovore, u skladu sa Konvencijom o tripartitnim konsultacijama (Međunarodni standardi rada) iz 1976. godine, i drugim oblicima saradnje među državnim tijelima, javnim i privatnim poslodavcima i radnicima i njihovim predstavnicima, uzimajući u obzir mišljenja osoblja medicine rada, stručnjaka za HIV i AIDS, i drugih uključujući i organizacije koje zastupaju osobe koje žive sa HIV-om, međunarodne organizacije, relevantne organizacije građanskog društva i državni koordinacioni mehanizam;
- (g) formulisati, implementirati, redovno revidirati i ažurirati, uzimajući u obzir najnovija naučna i društvena dešavanja i potrebu za integrisanjem polnih i kulturnih pitanja;
- (h) se uskladiti sa, između ostalog, radom, socijalnim osiguranjem i zdravstvenim politikama i programima, te
- (i) osigurati da članice osiguraju odgovarajuća sredstva za njihovu implementaciju, vodeći računa o nacionalnim uslovima, kao i kapacitetima poslodavaca i radnika.

Socijalni dijalog

38. Implementacija politika i programa o HIV-u i AIDS-u treba se zasnivati na saradnji i povjerenju između poslodavaca i radnika i njihovih predstavnika i vlada, uz aktivno učešće osoba koje žive sa HIV-om na radnom mjestu.

39. Organizacije poslodavaca i radnika trebaju promovisati svijest o HIV-u i AIDS-u, uključujući prevenciju i nediskriminaciju, kroz obrazovanje i informisanje svojih članova. Organizacije bi trebale biti osjetljive na polna i kulturna pitanja.

Obrazovanje, obuka, informisanje i savjetovanje

40. Obuka, sigurnosne upute i sve potrebne smjernice na radnom mjestu koje su vezane uz HIV i AIDS trebaju se osigurati na jasan način i u pristupačnom obliku za sve radnike a naročito za radnike migrante, tek angažovane ili neiskusne radnike, mlade radnike i osobe na obuci, uključujući pripravnike i početnike. Obuka, upute i smjernice trebaju poštivati polna i kulturna pitanja i biti prilagođeni karakteristikama radne snage, uzimajući u obzir faktore rizika za radnu snagu.

41. Najnovije naučne i društveno-ekonomske informacije i obrazovanje i obuka o HIV-u i AIDS-u trebaju biti dostupni poslodavcima, menadžerima i predstavnicima radnika, kako bi im se pomoglo u preduzimanju odgovarajućih mjera na radnom mjestu.

42. Radnici, uključujući i pripravnike, početnike i volontere, bi trebali dobijati informacije o podizanju svijesti i odgovarajuće obuke o procedurama kontrole HIV infekcije u kontekstu nesreća na radnom mjestu i prve pomoći. Radnici čija ih zanimanja stavljaju na rizik od izlaganja ljudskoj krvi, proizvodima od krvi i drugim tjelesnim tečnostima trebaju dobiti dodatnu obuku u prevenciji izlaganja, postupcima prijave izlaganja i profilakse nakon izlaganja.

43. Radnici i njihovi predstavnici trebaju imati pravo da budu informirani i konsultirani o preduzetim mjerama za implementaciju politike i programa o radnom mjestu, a koje su vezane za HIV i AIDS. Predstavnici radnika i poslodavaca trebaju učestvovati u inspekcijama radnih mjesta u skladu sa nacionalnom praksom.

Javne službe

44. Uloga službi uprave za rad, uključujući i inspektorate za rad, i službi pravosudnih organa nadležnih za pitanja rada, u odgovoru na HIV i AIDS, bi trebala biti preispitana i, po potrebi, ojačana.

45. Sistemi javnog zdravstva trebaju se ojačati i slijediti *Zajedničke smjernice MOR-a/SZO-a o zdravstvenim službama i HIV-u/AIDS-u iz 2005. godine*, i sve naknadne izmjene, kako bi se osigurao veći pristup prevenciji, liječenju, njezi i pomoći, te smanjio dodatni pritisak uzrokovan HIV-om i AIDS-om na javne službe, naročito na zdravstvene radnike.

Međunarodna saradnja

46. Članice trebaju sarađivati kroz bilateralne ili multilateralne sporazume, učešćem u multilateralnom sistemu ili putem drugih efektivnih metoda, kako bi se realizovala ova Preporuka.

47. Mjere kojima se osigurava pristup prevenciji HIV-a, liječenju, njezi i službama podrške za radnike migrante bi se trebale preduzeti u zemljama porijekla, tranzita i odredišta, a sporazumi bi trebali biti sklopljeni između odnosnih zemalja, kad god bude potrebno.

48. Međunarodna saradnja treba biti podsticana između i među članicama, nacionalnim strukturama o HIV-u i AIDS-u i odgovarajućim međunarodnim organizacijama, i treba obuhvatiti i sistematsku razmjenu informacija o svim mjerama koje su poduzimaju da se odgovori na pandemiju HIV-a.

49. Članice i multilateralne organizacije trebaju obratiti posebnu pažnju na koordinaciju i potrebne resurse kako bi zadovoljile potrebe svih zemalja, naročito zemalja sa visokom prevalencom, u razvoju međunarodnih strategija i programa za prevenciju, liječenje, njegu i pomoć koji se odnose na HIV.

50. Članice i međunarodne organizacije trebaju nastojati da smanje cijenu materijala bilo koje vrste, za prevenciju, liječenje i njegu infekcija uzrokovanih HIV-om i drugih oportunističkih infekcija i tumora koji su povezani sa HIV-om.

VI. NASTAVAK I PRAĆENJE AKTIVNOSTI

51. Članice trebaju uspostaviti odgovarajući mehanizam ili koristiti postojeći za praćenje razvoja događaja u odnosu na njihove nacionalne politike o HIV-u i AIDS-u i svijetu rada, kao i za formulisanje savjeta za njegovo usvajanje i implementaciju.

52. Najreprezentativnije organizacije poslodavaca i radnika trebaju biti zastupljene, na ravnopravnoj osnovi, u mehanizmu za praćenje razvoja događaja u odnosu na nacionalnu politiku. Osim toga, ove organizacije bi trebale biti konsultovane u okviru mehanizma što češće, uzimajući u obzir mišljenja organizacija osoba koje žive sa HIV-om, stručne izvještaje ili tehničke studije.

53. Članice trebaju, u najvećoj mogućoj mjeri, prikupiti detaljne informacije i statističke podatke i preduzeti istraživanja o razvoju događaja na nacionalnim i sektorskim nivoima u odnosu na HIV i AIDS u svijetu rada, uzimajući u obzir raspodjelu žena i muškaraca i druge relevantne faktore.

54. Osim dostavljanja izvještaja prema članu 19. Ustava Međunarodne organizacije rada, redovno preispitivanje preduzetih aktivnosti na osnovu ove Preporuke bi moglo biti uvršteno u nacionalne izvještaje za UNAIDS i izvještaje u skladu sa relevantnim međunarodnim instrumentima.

**REZOLUCIJE USVOJENE
NA MEĐUNARODNOJ KONFERENCIJI
NA NJENOM 99. ZASJEDANJU
(Ženeva, juni 2010)**

...

II

**Rezolucija o promociji i implementaciji
Preporuke u vezi sa HIV-om i AIDS-om i svijetom rada, 2010¹**

Glavna konferencija Međunarodne organizacije rada, sastanak na njenom 99. zasjedanju, 2010,

Nakon što je usvojila Preporuku u vezi sa HIV-om i AIDS-om i svijetom rada, 2010,

Konstatujući da će uspjeh Preporuke zavisiti o efektivnoj promociji i implementaciji njenih zahtjeva,

Imajući na umu da je srž mandata Organizacije promocija dostojanstvenog rada i održivog preduzeća,

Konstatujući učešće MOR-a kao tripartitne organizacije u naporima Zajedničkog programa Ujedinjenih nacija o HIV-AIDS-u (UNAIDS) na rješavanju HIV i AIDS-a,

1. Poziva Upravno tijelo Međunarodnog ureda rada da dodijeli sredstava unutar postojećeg budžeta i traži dodatna izvanbudžetska sredstva za obavljanje rada sa tripartitnim konstituentima na ugradnji Preporuke u svijet rada.

2. Poziva Upravno tijelo da preduzme mjere za promociju zajedničkih napora sa raznim međunarodnim organizacijama u vezi sa HIV-om i AIDS-om na radnom mjestu.

3. Poziva Upravno tijelo da zatraži da se uspostavi Globalni akcioni plan kako bi se postigla široka implementacija Preporuke u cilju smanjenja uticaja HIV-a i AIDS-a na radnom mjestu. Ovo bi se trebalo razviti sa reprezentativnim organizacijama poslodavaca i radnika, uzimajući u obzir mišljenje UNAIDS-a i organizacija koje zastupaju osobe koje žive sa HIV-om i AIDS-a, te drugih relevantnih strana.

4. Poziva Upravno tijelo da zahtijeva od Glavnog direktora da obrati pažnju na pravednu alokaciju sredstava Ureda tehničke saradnje. Države članice i najreprezentativnije organizacije radnika i poslodavaca mogu zatražiti pomoć u implementaciji Preporuke u područjima kao što su:

- (a) tehnička pomoć u izradi i implementaciji tripartitne nacionalne politike, programa i zakonodavstva kako bi se zadovoljili zahtjevi ove Preporuke;
- (b) pružanje podrške i izgradnja kapaciteta za obučavanje, komuniciranje, monitorisanje, implementaciju i zastupanje, na pr.:
 - (i) razvoj trening programa i materijala za izgradnju kapaciteta, uključujući i one sa sektorskim fokusom;
 - (ii) obuka ključnih osoba i edukatora na radnom mjestu o HIV-u i AIDS-u uključujući i predstavnike poslodavaca i radnika i radnu upravu;

¹ Usvojena 16. juna 2010.

- (iii) razvoj materijala za promociju i zastupanje u vezi sa Preporukom i
- (iv) nacionalni i regionalni seminari i radionice za promociju Preporuke.

5. Poziva države članice da koriste postojeće ili da uspostave nove mehanizme na nacionalnom nivou za nadzor napretka, i da prate razvoj i dijele primjere dobre prakse u vezi sa implementacijom nacionalnih politika i programa o HIV-u i AIDS-u relevantnih za svijet rada.

6. Poziva Upravno tijelo da zahtijeva redovne izvještaje od država članica iz člana 19. Ustava MOR-a kao sastavni dio mehanizma izvještaja, a posebno Opće ankete/istraživanja. Izvještaji Vlada u vezi sa HIV-om i AIDS-om bi trebalo da se pripreme u dogovoru s najrepresntativnijim organizacijama poslodavaca i radnika, uključujući i informacije o napretku i primjere dobre prakse.

7. Poziva Upravno tijelo da povremeno provjerava napredak u implementaciji ove Preporuke.

8. Poziva Upravno tijelo za promociju proširenja Člana 1. (1) (b) Konvencije o diskriminaciji (zaposlenje i zanimanje), 1958 državama članicama, na način da se zaštita predviđena Konvencijom proširi na realni ili percipirani HIV status.

...

**ПРЕПОРУКА
У ВЕЗИ СА ХИВ-ом И АИДС-ом
И СВИЈЕТОМ РАДА,
2010 (Бр. 200)**

Публикације Међународног уреда рада користе ауторска права на основу Протокола 2 Универзалне конвенције о ауторским правима. Ипак, кратки изводи се смију репродуцирати без одобрења, под условом навођења извора. За права умножавања или превођења, захтјев треба упутити ILO Publications (Rights and Permissions), International Labour Office, CH-1211 Geneva 22, Switzerland, или путем e-maila: pubdroit@ilo.org. Међународни уред рада подржава такве апликације.

Књижаре, установе и други корисници регистровани за права репродукције могу направити копије у складу са лиценцама издатим у ту сврху. Посјетите web страницу www.ifrro.org за проналажење организација са правима репродукције у својој земљи.

Preporuka u vezi sa HIV-om i AIDS-om i svijetom rada, 2010 (Br. 200) = Препорука у вези са ХИВ-ом и АИДС-ом и свијетом рада, 2010 (Бр. 200) = Preporuka u svezi s HIV-om i AIDS-om i svijetom rada, 2010 (Br. 200) / Међународна организација рада. - Budapest: MOR, 2011

1 v.

International Labour Organization; ILO Decent Work Technical Support Team and Country Office for Central and Eastern Europe

ISBN: 978-92-2-025833-0 (print); 978-92-2-025834-7 (web pdf)

HIV/AIDS / occupational health / occupational safety / workers rights / ILO Recommendation / text 15.04.2

Такођер доступно на енглеском: *Recommendation concerning HIV and AIDS and the world of work, 2010 (No. 200)* [ISBN: 978-92-2-123819-5 (print); 978-92-2-123820-1 (web pdf)], Geneva 2010; француском: *Recommandation (n° 200) concernant Le VIH et le SIDA et Le Monde du Travail, 2010* [ISBN 978-92-2-223819-4 (print); 978-92-2-223820-0 (web pdf)], Geneva, 2010; и на шпањолском: *Recomendación sobre el VIH y el SIDA y El Mundo del trabajo, 2010 (núm. 200)* [ISBN 978-92-2-323819-3 (print); 978-92-2-323820-9 (web pdf)], Geneva, 2010.

МОР каталогизација у публикацији података

Изрази кориштени у публикацијама МОР-а, који су сагласни пракси Уједињених нација, те презентација материјала у истим не подразумевају изражавање било каквог мишљења Међународног уреда рада у погледу правног статуса било које земље, подручја или територија или њихових власти, или р азграничења њихових граница.

Одговорност за мишљења изражена у потписаним чланцима, студије и други доприноси лежи искључиво на њиховим ауторима, и њихово објављивање не потврђује мишљење и Међународног уреда рада.

Позивање на имена компанија и комерцијалних производа и процеса не подразумејева њихову потврду од стране Међународног уреда рада, као што и неспоминање одређене компаније, комерцијалног производа и процеса није знак неодобравања.

МОР публикације и електронски производи могу се добити путем већих књижара или МОР уреда у многим земљама, или непосредно од ILO Publications, International Labour Office, CH-1211 Geneva 22, Switzerland. Каталогизација или пописи нових публикација доступни су бесплатно на горе наведеној адреси или путем e-maila: pubvente@ilo.org.

Посјетите нашу web страницу: [www.ilo.org / publns](http://www.ilo.org/publns)

ПРЕДГОВОР

Ова брошура садржи текст МОР Препоруке у вези са ХИВ-ом и АИДС-ом и свијетом рада, 2010 (бр. 200), те попратну Резолуцију за промоцију и имплементацију Препоруке која је снажно подржана од стране трипартитних конституената МОР-а.

ХИВ пандемија је један од најзначајнијих изазова за здравље, развој, економски и друштвени напредак с којим се свијет данас суочава. У земљама које су највише погођене, ХИВ и АИДС нарушава декадама стицан развој, поткопава економију и дестабилизира друштва. Очекује се да ХИВ и даље буде водећи узрок смртности и обољевања у многим земљама и популацијама.

ХИВ представља значајну препреку за остваривање достојанственог рада и одрживог развоја. ХИВ је проузроковао губитке у зарадама милиона особа које живе са или су заражене ХИВ-ом и АИДС-ом. Његово је дјеловање најразорније у продуктивној старосној групи и то намеће огромне трошкове предузећима кроз пад продуктивности, повећање трошкова рада и губитак вјештина и искустава. Осим тога, основна људска права на радном мјесту се често крше на основу стварног или перципираног ХИВ статуса, посебно кроз дискриминацију и стигматизацију радника који живе са ХИВ-ом и АИДС-ом. Оваква ситуација је погоршана чињеницом да је ширење пандемије уобичајно условљено постојећим социјалним разликама, те нарочито погађа групе становништва које се већ налазе у тешкој ситуацији или су маргинализоване.

Свијет рада игра кључну улогу у адресирању ХИВ-а и АИДС-а. Он представља вриједну полазну тачку са које је могуће утицати на запослене жене и мушкарце у средини у којем проводе велики дио свог живота, а то је њихово радно мјесто. Развој и имплементација политике радног мјеста и програма о ХИВ-у и АИДС-у олакшава приступ превенцији, лијечењу, њези и услугама подршке за раднике и њихове породице као и уздржавање чланове и тиме допире до шире заједнице. И на крају, важна улога свијета рада у рјешавању пандемије није оптимално искориштена. Уколико је циљ да свијет рада потпуно допринесе смањењу пандемије, веома је битно да буде саставни дио националних ХИВ и АИДС политика, програма и стратегија.

Међународна организација рада је 2001.год. усвојила Кодекс о ХИВ/АИДС-у и свијету рада, који је увелико прихваћен и користи се у многим земљама. 2007.год. организациони конституенти су одлучили да је вријеме да се покрене питање одговора свијета рада на ХИВ и АИДС на различитим нивоима путем развоја и усвајања међународних радних норми. Препорука бр. 200 израз је недвосмислене посвећености свих чланова Међународне организације рада, укључивши МОР конституенте и представнике послодаваца и радника, у блиској сарадњи са организацијама-представницама особа које живе са ХИВ-ом и партнерским институцијама, поготову UNAIDS-ом, да искористе огроман допринос који “свијет рада” може дати у осигуравању универзалног приступа превенцији, третману, бризи и подршци.

Препорука одражава потребу за јачањем напора у области превенције политике радног мјеста и олакша приступ лијечењу особа које живе са или су заражене ХИВ-ом и АИДС-ом. Она позива на израду и имплементацију националних трипартитних политика радног мјеста и програма о ХИВ-у и АИДС-у које ће бити интегрални дио национал-

них политика и стратегија ХИВ-а и АИДС-а и развоја социјалне заштите. Препорука позива на поштивање основних људских права свих радника, укључујући поштивање начела равноправности полова и право на слободно опредјељење на тестирање и откривање ХИВ статуса, уз подршку свих да подзму добровољно и повјерљиво ХИВ савјетовање и тестирање што је прије могуће. Препорука такођер позива државе чланице да проведу одредбе кроз измјене или усвајање националних законодавстава гдје је то могуће.

Ослобађањем од стигме и дискриминације на основу стварног или перципираног ХИВ статуса, радници и њихове породице би уживали у побољшаном приступу образовању о ХИВ-у, информацијама, лијечењу, њези и подршци на националном нивоу као и у оквиру радног мјеста. Такав приступ помаже им да воде дуг и продуктиван живот и допринесу националној економији и заједници.

На основу препорука и пратеће Резолуције, МОР се заложио за јачање акција у подршци имплементације међународних и националних обавеза у заштити права и достојанства радника и свих особа које живе са или су погођене ХИВ-ом и АИДС-ом.

Женева, јуни 2010

Juan Somavia,
Главни директор

Препорука 200

ПРЕПОРУКА У ВЕЗИ СА ХИВ-ом, АИДС-ом И СВИЈЕТОМ РАДА

Главна конференција Међународног уреда рада (МОР-а),

Након што ју је у Женеви сазвало Управно тијело Међународног уреда рада, и сас-
тала се на свом 99. засједању 2. јуна 2010. године, и

Констатујући да ХИВ и АИДС имају озбиљан утицај на друштво и економије, на
свијет рада како у формалном тако и неформалном сектору, на раднике, њихове
породице и оне који зависе од њих, на организације радника и послодаваца и на
јавна и приватна предузећа, те нарушавају постизање пристојног рада и одржи-
вог развоја, и

Поново потврђујући важност улоге Међународне организације рада у рјешавању
проблема ХИВ-а и АИДС-а у свијету рада и потребу да Организација ојача сво-
је напоре у постизању социјалне правде и борбе против дискриминације и сти-
гматизације у погледу ХИВ-а и АИДС-а у свим аспектима свога рада и мандата,
и

Подсјећајући на важност смањења неформалне економије постизањем достојанстве-
ног рада и одрживог развоја како би се боље мобилизирао свијет рада у одгово-
ру на ХИВ и АИДС, и

Констатујући да високи нивои социјалне и економске неједнакости, недостатак ин-
формација и свијести, недостатак повјерљивости и недовољан приступ и досље-
дност у лијечењу, повећавају ризик од преноса ХИВ-а, ниво смртности, број дјеце
која су изгубила једног или оба родитеља и број радника укључених у неформа-
лан рад, и

С обзиром да сиромаштво, друштвене и економске неједнакости и незапосленост
повећавају ризик од недостатка приступа превенцији, лијечењу, бризи и помо-
ћи, те се зато повећава ризик од преноса, и

Констатујући да стигма, дискриминација и опасност од губитка посла коју трпе осо-
бе погођене ХИВ-ом или АИДС-ом представљају препреке за познавање нечијег
ХИВ статуса, чиме се повећава рањивост радника на ХИВ и угрожава њихово
право на социјалне накнаде, и

Констатујући да ХИВ и АИДС имају озбиљнији утицај на рањиве ризичне групе, и

Констатујући да ХИВ утиче на мушкарце и жене, иако су жене и дјевојке ризични-
је и осјетљивије на инфекције ХИВ-ом и непропорционално погођене пандеми-
јом ХИВ-а у односу на мушкарце као резултат полне неједнакости, и да је стога
оснаживање жена кључни фактор у глобалном одговору на ХИВ и АИДС, и

Подсјећајући на важност заштите радника кроз свеобухватну сигурност на раду и
здравствене програме, и

Позивајући се на вриједности МОР *Кодекса праксе о ХИВ-у/АИДС-у* и свијету рада
из 2001. године, и потребу да се ојача његов утицај јер постоје границе и недос-
таци у његовој имплементацији, и

Указујући на потребу промовисања и имплементације међународних конвенција о
раду и препорука и других међународних инструмената који су релевантни за

ХИВ и АИДС и свијет рада, укључујући и оне које препознају право на највиши могући стандард здравља и на достојанствене животне стандарде, и

Позивајући се на посебну улогу организација послодаваца и радника у промоцији и подршци националним и међународним напорима у одговору на ХИВ и АИДС у и путем свијета рада, и

Примјећујући важну улогу радног мјеста у погледу информација о приступу превенцији, лијечењу, брзи и помоћи у националном одговору на ХИВ и АИДС, и

Потврђујући да је потребно наставити и повећавати међународну сарадњу, нарочито у контексту Заједничког програма Уједињених нација за ХИВ/АИДС, како би се подржали напори да се проведе ова Препорука, и

Позивајући се на вриједност сарадње на националном, регионалном и међународном нивоу са структурама које се баве ХИВ-ом и АИДС-ом, укључујући и сектор здравља те одговарајуће организације, нарочито оне које представљају особе које живе са ХИВ-ом, и

Потврђујући потребу за утврђивањем међународног стандарда с циљем усмјеравања влада и организација послодаваца и радника у дефинисању њихове улоге и одговорности на свим нивоима, и

Одлучивши прихватити одређене приједлоге у вези са ХИВ-ом и АИДС-ом и свијетом рада, те

Одлучивши да ови приједлози добију облик Препоруке;

Усваја 17. јуна 2010. године следећу Препоруку, која се може назвати Препорука у вези са ХИВ-ом и АИДС-ом из 2010. године.

I. ДЕФИНИЦИЈЕ

1. За потребе ове Препоруке:

- (а) “ХИВ” означава људски имунодефицијентни вирус; вирус који штети људском имунолошком систему. Инфекција се може спријечити одговарајућим мјерама;
- (б) “АИДС” се односи на синдром стечене имунодефицијенције који произилази из напредних стадија ХИВ инфекције, а карактерише га опортунистичке инфекције или тумори повезани са ХИВ-ом, или обоје;
- (ц) “особама које живе са ХИВ-ом” се сматрају особе заражене ХИВ-ом;
- (д) “стига” значи друштвена ознака која, када је повезана са особом, најчешће узрокује маргинализацију или представља препреку за потпуно уживање друштвеног живота особа заражених или погођених ХИВ-ом;
- (е) “дискриминација” означава сваку разлику, искључење или давање предности које има за последицу укидање или нарушавање једнакости за могућности или третман при запослењу или занимању, како је наведено у Конвенцији о дискриминацији (запослење и занимање) из 1958. године, и Препоруци из 1958. године;
- (ф) под “угроженим особама” се подразумевају особе чији су животи измјењени ХИВ-ом или АИДС-ом због ширег утицаја пандемије;
- (г) “разумно рјешење” означава сваку измјену или прилагођавање послу или радном мјесту које је разумно практично и омогућава особи која живи са ХИВ-ом или АИДС-ом приступ, учешће или напредовање у послу;
- (х) “рањивост” означава неједнаке могућности, социјалну искљученост, незапосленост или несигурно запослење, које произилази из друштвених, културних, политичких

и економских фактора који чине особу осјетљивијом на инфекцију ХИВ-ом и напредовање АИДС-а;

- (и) “радно мјесто” означава било које мјесто на којем радници обављају своје дјелатности, и
- (ј) “радник” означава све особе које раде према било каквој форми или договору.

II. ДЈЕЛОКРУГ

2. Ова Препорука обухвата:

- (а) све раднике који раде у свим формама или договорима, и на свим радним мјестима, укључујући:
 - (i) особе са било каквим запослењем или занимањем;
 - (ii) оне који су на обуци, укључујући и приправнике и почетнике;
 - (iii) волонтере;
 - (iv) оне који траже посао и аплицирају за посао; и
 - (v) отпуштене и суспендоване раднике;
- (б) све секторе економске дјелатности, укључујући и приватне и јавне секторе и формалне и неформалне економије, и
- (ц) оружане снаге и униформисане службе.

III. ОПШТА НАЧЕЛА

3. Општа начела која се требају примјењивати на све активности које су укључене у национални одговор на ХИВ и АИДС у свијету рада су следећа:

- (а) одговор на ХИВ и АИДС се треба препознати као допринос остваривању људских права и основних слобода и равноправности полова за све, укључујући и раднике, њихове породице и оне који зависе од њих;
- (б) ХИВ и АИДС се требају препознати и третирати као питање радног мјеста, које би требало бити уврштено међу битне елементе националног, регионалног и међународног одговора на пандемију уз пуно учешће организација послодаваца и радника;
- (ц) не смије бити дискриминације и стигматизације радника, нарочито оних који траже посао и аплицирају за посао, на основу стварног или перципираног ХИВ статуса или чињенице да припадају регијама свијета или популацији која се сматра ризичнијом или осјетљивијом на ХИВ инфекцију;
- (д) спречавање свих начина преноса ХИВ-а би требао бити основни приоритет;
- (е) радници, њихове породице и они који зависе од њих требају имати приступ и корист од превенције, лијечења, његе и помоћи у вези са ХИВ-ом и АИДС-ом, а радно мјесто би требало играти улогу у олакшавању приступа тим услугама;
- (ф) учешће и укључивање радника у осмишљавање, имплементацију и вредновање националних програма и програма о радним мјестима би требало бити препознато и појачано;
- (г) радници би требали имати користи од програма како би се на радном мјесту спријечили одређени ризици од преноса ХИВ-а и сродних заразних болести, попут туберкулозе;

- (х) радници, њихове породице и они који зависе од њих би требали уживати заштиту своје приватности, укључујући повјерљивост везану са ХИВ-ом и АИДС-ом, нарочито у вези с њиховим ХИВ статусом;
- (и) ниједан радник не би требао бити дужан подвргнути се ХИВ тесту или откривању свог ХИВ статуса;
- (ј) мјере за рјешавање ХИВ-а и АИДС-а у свијету рада би требале бити дио националних развојних политика и програма, укључујући и оне везане уз рад, образовање, социјалну заштиту и здравство; и
- (к) заштита радника на пословима на којима су посебно изложени ризику од преноса ХИВ-а.

IV. НАЦИОНАЛНЕ ПОЛИТИКЕ И ПРОГРАМИ

4. Чланице би требале:

- (а) усвојити националне политике и програме о ХИВ-у и АИДС-у и свијету рада и о сигурности и здрављу на раду, гдје већ не постоје, и
- (б) интегрисати своје политике и програме о ХИВ-у и АИДС-у и свијету рада у развојне планове и стратегије смањења сиромаштва, укључујући и достојанствен рад, одржива предузећа и стратегије стварања прихода, према потреби.

5. У развоју националних политика и програма, надлежна тијела требају узети у обзир МОР Кодекс праксе о ХИВ/АИДС-у из 2001. године, и све накнадне ревизије, друге релевантне инструменте Међународне организације рада, и друге међународне смјернице усвојене на ову тему.

6. Надлежна тијела требају развијати Националне политике и програме, у договору са најрепрезентативнијим организацијама послодаваца и радника, као и организација које заступају особе које живе са ХИВ-ом, узимајући у обзир мишљења релевантних сектора, нарочито здравственог сектора.

7. У развоју националних политика и програма, надлежна тијела требају узети у обзир улогу радног мјеста у превенцији, лијечењу, бризи и помоћи, укључујући и промоцију добровољног савјетовања и тестирања, у сарадњи са локалним заједницама.

8. Чланице би требале искористити сваку прилику за ширење информација о својим политикама и програмима о ХИВ-у и АИДС-у и свијету рада кроз организације послодаваца и радника, остале релевантне субјекте за ХИВ и АИДС и јавне канале информисања.

Дискриминација и промоција једнаких могућности и лијечења

9. Владе, у консултацијама са најрепрезентативнијим организацијама послодаваца и радника требају размотрити пружање заштите која је једнака оној која постоји према Конвенцији о дискриминацији (запослење и занимање) из 1958. године, како би се спрјечила дискриминација заснована на стварном или перципираном статусу ХИВ-а.

10. Стварни или перципирани статус ХИВ-а не би требао бити основ дискриминације која спречава запошљавање или наставак радног односа, или тежње једнаких могућности у складу с одредбама Конвенције о дискриминацији (запослење и занимање) из 1958. године.

11. Стварни или перципирани ХИВ статус не би требао бити разлог за прекид радног односа. Привремена одсутност са посла због болести или неопходне његе која се односи на ХИВ или АИДС би требала бити третирана на исти начин као изостанци из дру-

гих здравствених разлога, узимајући у обзир Конвенцију о престанку радног односа из 1982. године.

12. Када су постојеће мјере против дискриминације на радном мјесту неадекватне за ефективну заштиту против дискриминације у односу на ХИВ и АИДС, чланице требају прилагодити ове мјере или донијети нове, те осигурати њихову ефективну и транспарентну имплементацију.

13. Особама са болешћу која је повезана са ХИВ-ом не би требала бити ускраћена могућност да наставе обављати свој посао, уз прихватљив смјештај ако је потребно, док су здравствено способни за то. Треба подстицати мјере за поновни ангажман таквих особа на послу који је прилагођен њиховим могућностима, проналажење другог посла кроз обуку или олакшавање њиховог повратка на посао, узимајући у обзир релевантне инструменте Међународне организације рада и УН-а.

14. Мјере се требају предузети на или путем радног мјеста како би се смањио пренос ХИВ-а и ублажио његов утицај тако што ће се:

- (а) осигурати поштивање људских права и основних слобода;
- (б) осигурати равноправност полова и оснаживање жена;
- (ц) осигурати радње за спречавање и забрану насиља и узнемиравања на радном мјесту;
- (д) промовисати активно учешће жена и мушкараца у одговору на ХИВ и АИДС;
- (е) промовисати укључивање и оснаживање свих радника без обзира на њихову сексуалну оријентацију и припадност рањивој групи;
- (ф) промовисати заштиту сексуалног и репродуктивног здравља и репродуктивних права жена и мушкараца, те
- (г) осигурати ефективну повјерљивост личних података, укључујући и медицинске податке.

Превенција

15. Стратегије превенције би се требале прилагодити националним условима и врсти радног мјеста узимајући у обзир полне, културне, друштвене и економске интересе.

16. Превентивни програми требају осигурати:

- (а) да тачне, ажуриране, релевантне и правовремене информације буду доступне и приступачне свима у културално осјетљивом формату и језику кроз различите расположиве канале комуникација;
- (б) свеобухватне програме едукације за помоћ женама и мушкарцима да схвате и смање ризик од свих начина преноса ХИВ-а, укључујући и пренос са мајке на дијете, и схвате важност промјене ризичних понашања везаних уз инфекцију;
- (ц) ефективну заштиту на раду и здравствене мјере;
- (д) мјере за подршку радника да сазнају свој ХИВ статус кроз добровољно савјетовање и тестирање;
- (е) приступ свим средствима превенције, укључујући али не ограничавајући се на гарантовање доступности потребних залиха, нарочито мушких и женских кондома и, по потреби, информација о њиховој исправној употреби, те доступност профилаксе након излагања;
- (ф) ефективне мјере за смањење високоризичних понашања, укључујући и оне за већину ризичних група, с циљем смањења инциденце ХИВ-а, и

(г) стратегије смањења штете које се заснивају на смјерницама које је објавила Свјетска здравствена организација (SZO), Заједнички програм Уједињених нација за ХИВ/АИДС (UNAIDS) и Уред Уједињених нација за дроге и криминал (UNODC) и друге релевантне смјернице.

Лијечење и њега

17. Чланице требају осигурати да се њихове националне политике и програми о здравственим интервенцијама на радноме мјесту утврђују у договору са послодавцима и радницима и њиховим представницима, те да су повезане са јавним здравственим службама. Оне требају понудити најшири спектар прикладних и ефективних интервенција за спречавање ХИВ-а и АИДС-а и управљати њиховим утицајем.

18. Чланице би требале осигурати да радници који живе са ХИВ-ом и они који зависе од њих имају користи од пуног приступа здравственој заштити, било да је то предвиђено у оквиру јавног здравства, система социјалног осигурања или приватног осигурања или других програма. Чланице би такођер требале осигурати образовање и подизање свијести радника како би им се олакшао приступ здравственој заштити.

19. Све особе обухваћене овом Препоруком, укључујући и раднике који живе са ХИВ-ом и њихове породице и оне који о зависе од њих, би требале имати право на здравствене услуге. Ове услуге би требале укључивати приступ бесплатном или приступачном:

- (а) добровољном савјетовању и тестирању;
- (б) антиретровирусној терапији, образовању, информисању и подршци;
- (ц) правилној прехрани у складу са лијечењем;
- (д) лијечењу опортунистичких инфекција и полно преносивих инфекција, те било које друге болести повезане са ХИВ-ом, нарочито туберкулозе, и
- (е) програмима подршке и превенције за особе које живе са ХИВ-ом, укључујући и психосоцијалну подршку.

20. Не би смјело бити дискриминације радника или уздржаваних чланова њихових породица на основу стварног или перципираног ХИВ статуса у приступу системима социјалног осигурања и програмима осигурања на раду, или у односу на бенефиције које произилазе из таквих програма, укључујући и оне за здравствену заштиту и инвалидност, те смрт и породичне пензије.

Подршка

21. Програми њега и подршке требају укључивати мјере прихватљивог смјештаја на радном мјесту за особе које живе са ХИВ-ом или болешћу која је повезана са ХИВ-ом, у складу са националним условима. Рад би требао бити организован на такав начин да се прилагоди епизодној природи ХИВ-а и АИДС-а, као и могућим нуспојавама лијечења.

22. Чланице би требале промовисати задржавање на послу и запошљавање особа које живе са ХИВ-ом. Чланице требају размотрити ширење потпоре током запослености и незапослености, укључујући, гдје је то потребно, и могућности стварања прихода за особе које живе са ХИВ-ом или особе које су оболеле од ХИВ-а или АИДС-а.

23. У случајевима директне везе између професије и ризика инфекције, АИДС и инфекција ХИВ-ом требају се признати као професионалне болести, у складу са националним процедурама и дефиницијама, те позивањем на Препоруку о листи професионалних болести из 2002. године, као и другим релевантним инструментима Међународне организације рада.

Тестирање, приватност и повјерљивост

24. Тестирање мора бити заиста добровољно и без икакве присиле, а програми тестирања морају поштовати међународне смјернице о повјерљивости, савјетовању и пристанку.

25. Тестирање на ХИВ или други облици испитивања на ХИВ се не би требали захтијевати од радника, укључујући и раднике мигранте, оне који траже посао и оне који аплицирају за посао.

26. Резултати тестирања на ХИВ требају бити повјерљиви и не смију угрозити приступ радним мјестима, сталном запослењу, сигурности запослења или приликама за напредовање.

27. Од радника се, укључујући и раднике мигранте, оне који траже посао и оне који аплицирају за посао, не треба захтијевати да открију информације везане уз ХИВ о себи или другима у земљама поријекла, транзита или одредишта. Приступ таквим информацијама треба се уредити према правилима о повјерљивости у складу са МОР Кодексом праксе о заштити личних података радника из 1997. године, и осталим релевантним међународним стандардима за заштиту података.

28. Радници мигранти, или они који желе да се селе ради запослења, не би требали бити искључени из процеса миграције у земљама поријекла, транзита или одредишта на основу њиховог стварног или перципираног ХИВ статуса.

29. Чланице би требале имати припремљене поступке рјешавања спорова који су лако приступачни и који осигуравају накнаду за раднике у случају горе наведених повреда њихових права.

Сигурност и здравље на раду

30. Радна средина мора бити сигурна и здрава, како би се спријечио пренос ХИВ-а на радном мјесту, узимајући у обзир Конвенцију о сигурности и здрављу на раду из 1981. године, и Препоруку из 1981. године, Конвенцију о промотивном оквиру за сигурност и заштиту здравља на раду из 2006. године, и Препоруку из 2006. године, те друге релевантне међународне инструменте као што су заједничке смјернице Међународног уреда рада и СЗО-а.

31. Мјере сигурности и здравља за спречавање излагања радника ХИВ-у на радном мјесту требају садржавати универзалне мјере опреза, мјере за спречавање несрећа и опасности, као што су организацијске мјере, техничке контроле и контроле радне праксе, личне заштитне опреме, према потреби, еколошке мјере напора и профилаксе након излагања и друге сигурносне мјере како би се смањио ризик од добијања ХИВ-а и туберкулозе, посебно код занимања која су највише изложена ризику, укључујући и она у сектору здравствене заштите.

32. Када постоји могућност излагања ХИВ-у на раду, радници би се требали образовати и обучити о начинима преноса и мјерама за спречавање изложености и инфекцији. Чланице би требале предузети мјере како би се осигурало да превенција, сигурност и заштита здравља буду предвиђени у складу са релевантним стандардима.

33. Мјере за подизање свијести требају нагласити да се ХИВ не преноси случајним физичким контактом и да се присуство особе која живи са ХИВ-ом не може сматрати опасношћу на радном мјесту.

34. Службе медицине рада и механизми радног мјеста који се односе на сигурност и здравље на раду требају се бавити ХИВ-ом и АИДС-ом, узимајући у обзир Конвенцију о службама медицине рада из 1985. године, и Препоруку из 1985. године, *Заједни-*

чке смјернице МОР-а/SZO-а о службама медицине рада и ХИВ/АИДС-у из 2005. године, и све накнадне ревизије и друге релевантне међународне инструменте.

Дјеца и млади

35. Чланице би требале предузети мјере за борбу против дјечјег рада и трговине дјецом који могу произаћи из болести или смрти чланова породице или издржаваоца због АИДС-а и смањити осјетљивост дјеце на ХИВ, узимајући у обзир Декларацију МОР-а о основних начелима и правима на раду из 1998. године, Конвенцију о минималној старосној доби из 1973. године, и Препоруку из 1973. године, Конвенцију о најтежим облицима дјечјег рада из 1999. године, и Препоруку из 1999. године. Посебне мјере треба предузети како би се та дјеца заштитила од сексуалног злостављања и сексуалног искориштавања.

36. Чланице би требале предузети мјере како би заштитиле младе раднике од ХИВ инфекције и укључиле у националне политике и програме посебне потребе дјеце и младих особа у одговору на ХИВ и АИДС. Чланице би требале обухватати објективно образовање о сексуалном и репродуктивном здрављу, нарочито ширење информација о ХИВ-у и АИДС-у кроз стручно оспособљавање и у програмима и службама за запошљавање младих.

V. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА

37. Националне политике и програми о ХИВ-у и АИДС-у и свијету рада требају:

- (а) се имплементрати, у сарадњи са најрепрезентативнијим организацијама послодаваца и радника и других заинтересираних страна, укључујући и релевантне јавне и приватне структуре медицине рада, једним или комбинацијом следећих средстава:
 - (i) националним законима и прописима;
 - (ii) колективним уговорима;
 - (iii) националним политикама и политикама радног мјеста као и акционим програмима, те
 - (iv) секторским стратегијама, с посебним освртом на секторе у којима се особе обухваћене овом Препоруком највише изложене ризику;
- (б) укључити правосудне органе надлежне за питања рада, и органе управе за рад у планирању и имплементацији политика и програма, и обезбиједити им обуку;
- (ц) у националним законима и прописима предвидјети мјере за рјешавање повреда приватности и повјерљивости и друге заштите које јој се пружају у оквиру ове Препоруке;
- (д) осигурати сарадњу и координацију између јавних органа и јавних и приватних служби, укључујући програме осигурања и бенефиција или друге врсте програма;
- (е) промовисати и подржавати сва предузећа за имплементацију националних политика и програма, укључујући и она у њиховим набавним ланцима и дистрибутивним мрежама уз учешће организација послодаваца и радника, те осигурати да се тога придржавају предузећа која послују у извозу;
- (ф) промовисати социјални дијалог, укључујући и консултације и преговоре, у складу са Конвенцијом о трипартитним консултацијама (Међународни стандарди рада) из 1976. године, и другим облицима сарадње међу државним тијелима, јавним и приватним послодавцима и радницима и њиховим представницима, узимајући у обзир мишљења особља медицине рада, стручњака за ХИВ и АИДС, и других укључујући и организације које заступају особе које живе са ХИВ-ом, међународне органи-

зације, релевантне организације грађанског друштва и државни координациони механизам;

- (г) формулисати, имплементирати, редовно ревидирати и ажурирати, узимајући у обзир најновија научна и друштвена дешавања и потребу за интегрисањем полних и културних питања;
- (х) ускладити са, између осталог, радом, социјалним осигурањем и здравственим политикама и програмима, те
- (и) осигурати да чланице осигурају одговарајућа средства за њихову имплементацију, водећи рачуна о националним условима, као и капацитетима послодаваца и радника.

Социјални дијалог

38. Имплементација политика и програма о ХИВ-у и АИДС-у треба се заснивати на сарадњи и повјерењу између послодаваца и радника и њихових представника и влада, уз активно учешће особа које живе са ХИВ-ом на радном мјесту.

39. Организације послодаваца и радника требају промовисати свијест о ХИВ-у и АИДС-у, укључујући превенцију и недискриминацију, кроз образовање и информисање својих чланова. Организације би требале бити осјетљиве на полна и културна питања.

Образовање, обука, информисање и савјетовање

40. Обука, сигурносне упуте и све потребне смјернице на радном мјесту које су везане уз ХИВ и АИДС требају се осигурати на јасан начин и у приступачном облику за све раднике а нарочито за раднике мигранте, тек ангажоване или неискусне раднике, младе раднике и особе на обуци, укључујући приправнике и почетнике. Обука, упуте и смјернице требају поштивати полна и културна питања и бити прилагођени карактеристикама радне снаге, узимајући у обзир факторе ризика за радну снагу.

41. Најновије научне и друштвено-економске информације и образовање и обука о ХИВ-у и АИДС-у требају бити доступни послодавцима, менаџерима и представницима радника, како би им се помогло у предузимању одговарајућих мјера на радном мјесту.

42. Радници, укључујући и приправнике, почетнике и волонтере, би требали добити информације о подизању свијести и одговарајуће обуке о процедурама контроле ХИВ инфекције у контексту несрећа на радном мјесту и прве помоћи. Радници чија их занимања стављају на ризик од излагања људској крви, производима од крви и другим тјелесним тежностима требају добити додатну обуку у превенцији излагања, поступцима пријаве излагања и профилаксе након излагања.

43. Радници и њихови представници требају имати право да буду информирани и консултирани о предузетим мјерама за имплементацију политике и програма о радном мјесту, а које су везане за ХИВ и АИДС. Представници радника и послодаваца требају учествовати у инспекцијама радних мјеста у складу са националном праксом.

Јавне службе

44. Улога служби управе за рад, укључујући и инспекторате за рад, и служби правосудних органа надлежних за питања рада, у одговору на ХИВ и АИДС, би требала бити преиспитана и, по потреби, ојачана.

45. Системи јавног здравства требају се ојачати и слиједити *Заједничке смјернице МОП-а/SZO-а о здравственим службама и ХИВ-у/АИДС-у из 2005. године*, и све накнадне измјене, како би се осигурао већи приступ превенцији, лијечењу, њези и помоћи, те

смањено додатни притисак узрокован ХИВ-ом и АИДС-ом на јавне службе, нарочито на здравствене раднике.

Међународна сарадња

46. Чланице требају сарађивати кроз билатералне или мултилатералне споразуме, учешћем у мултилатералном систему или путем других ефективних метода, како би се реализовала ова Препорука.

47. Мјере којима се осигурава приступ превенцији ХИВ-а, лијечењу, њези и службама подршке за раднике мигранте би се требале предузети у земљама поријекла, транзита и одредишта, а споразуми би требали бити склопљени између односних земаља, кад год буде потребно.

48. Међународна сарадња треба бити подстицана између и међу чланицама, националним структурама о ХИВ-у и АИДС-у и одговарајућим међународним организацијама, и треба обухватити и систематску размјену информација о свим мјерама које су подузимају да се одговори на пандемију ХИВ-а.

49. Чланице и мултилатералне организације требају обратити посебну пажњу на координацију и потребне ресурсе како би задовољиле потребе свих земаља, нарочито земаља са високом преваленцом, у развоју међународних стратегија и програма за превенцију, лијечење, његу и помоћ који се односе на ХИВ.

50. Чланице и међународне организације требају настојати да смање цијену материјала било које врсте, за превенцију, лијечење и његу инфекција узрокованих ХИВ-ом и других опортунистичких инфекција и тумора који су повезани са ХИВ-ом.

VI. НАСТАВАК И ПРАЋЕЊЕ АКТИВНОСТИ

51. Чланице требају успоставити одговарајући механизам или користити постојећи за праћење развоја догађаја у односу на њихове националне политике о ХИВ-у и АИДС-у и свијету рада, као и за формулисање савјета за његово усвајање и имплементацију.

52. Најрепрезентативније организације послодаваца и радника требају бити заступљене, на равноправној основи, у механизму за праћење развоја догађаја у односу на националну политику. Осим тога, ове организације би требале бити консултоване у оквиру механизма што чешће, узимајући у обзир мишљења организација особа које живе са ХИВ-ом, стручне извјештаје или техничке студије.

53. Чланице требају, у највећој могућој мјери, прикупити детаљне информације и статистичке податке и предузети истраживања о развоју догађаја на националним и секторским нивоима у односу на ХИВ и АИДС у свијету рада, узимајући у обзир расподелу жена и мушкараца и друге релевантне факторе.

54. Осим достављања извјештаја према члану 19. Устава Међународне организације рада, редовно преиспитивање предузетих активности на основу ове Препоруке би могло бити уврштено у националне извјештаје за UNAIDS и извјештаје у складу са релевантним међународним инструментима.

**РЕЗОЛУЦИЈЕ УСВОЈЕНЕ
НА МЕЂУНАРОДНОЈ КОНФЕРЕНЦИЈИ
НА ЊЕНОМ 99. ЗАСЈЕДАЊУ
(Женева, јуни 2010)**

...

II

**Резолуција о промоцији и имплементацији
Препоруке у вези са ХИВ-ом и АИДС-ом и свијетом рада, 2010¹**

Главна конференција Међународне организације рада, састанак на њеном 99. засједању, 2010,

Након што је усвојила Препоруку у вези са ХИВ-ом и АИДС-ом и свијетом рада, 2010,

Констатујући да ће успјех Препоруке зависити о ефективној промоцији и имплементацији њених захтјева,

Имајући на уму да је срж мандата Организације промоција достојанственог рада и одрживог предузећа,

Констатујући учешће МОР-а као трипартитне организације у напорима Заједничког програма Уједињених нација о ХИВ-АИДС-у (UNAIDS) на рјешавању ХИВ и АИДС-а,

1. Позива Управно тијело Међународног уреда рада да додијели средстава унутар постојећег буџета и тражи додатна изванбуџетска средства за обављање рада са трипартитним конституентима на уградњи Препоруке у свијет рада.

2. Позива Управно тијело да предузме мјере за промоцију заједничких напора са разним међународним организацијама у вези са ХИВ-ом и АИДС-ом на радном мјесту.

3. Позива Управно тијело да затражи да се успостави Глобални акциони план како би се постигла широка имплементација Препоруке у циљу смањења утицаја ХИВ-а и АИДС-а на радном мјесту. Ово би се требало развити са репрезентативним организацијама послодаваца и радника, узимајући у обзир мишљење UNAIDS-а и организација које заступају особе које живе с ХИВ-ом и АИДС-а, те других релевантних страна.

4. Позива Управно тијело да захтијева од Главног директора да обрати пажњу на праведну алокацију средстава Уреда техничке сарадње. Државе чланице и најрепрезентативније организације радника и послодаваца могу затражити помоћ у имплементацији Препоруке у подручјима као што су:

(а) техничка помоћ у изради и имплементацији трипартитне националне политике, програма и законодавства како би се задовољили захтјеви ове Препоруке;

(б) пружање подршке и изградња капацитета за обучавање, комуницирање, мониторирање, имплементацију и заступање, на пр.:

(i) развој тренинг програма и материјала за изградњу капацитета, укључујући и оне са секторским фокусом;

(ii) обука кључних особа и едукатора на радном мјесту о ХИВ-у и АИДС-у укључујући и представнике послодаваца и радника и радну управу;

¹ Usvojena 16 . lipnja 2010.

- (iii) развој материјала за промоцију и заступање у вези са Препоруком и
- (iv) национални и регионални семинари и радионице за промоцију Препоруке.

5. Позива државе чланице да користе постојеће или да успоставе нове механизме на националном нивоу за напор напретка, и да прате развој и дијеле примјере добре праксе у вези са имплементацијом националних политика и програма о ХИВ-у и АИДС-у релевантних за свијет рада.

6. Позива Управно тијело да захтијева редовне извјештаје од држава чланица из члана 19. Устава МОР-а као саставни дио механизма извјештаја, а посебно Опште анкете/истраживања. Извјештаји Влада у вези са ХИВ-ом и АИДС-ом би требало да се припреме у договору с најрепрезентативнијим организацијама послодаваца и радника, укључујући и информације о напретку и примјере добре праксе.

7. Позива Управно тијело да повремено провјерава напредак у имплементацији ове Препоруке.

8. Позива Управно тијело за промоцију проширења Члана 1. (1) (б) Конвенције о дискриминацији (запослење и занимање), 1958 државама чланицама, на начин да се заштита предвиђена Конвенцијом прошири на реални или перципирани ХИВ статус.

...

**PREPORUKA
U SVEZI S HIV-om I AIDS-om
I SVIJETOM RADA,
2010 (Br. 200)**

Publikacije Međunarodnog ureda rada koriste autorska prava temeljem Protokola 2 Univerzalne konvencije o autorskim pravima. Ipak, kratki izvodi se smiju reproducirati bez odobrenja, pod uvjetom navođenja izvora. Za prava umnožavanja ili prevođenja, zahtjev treba uputiti ILO Publications (Rights and Permissions), International Labour Office, CH-1211 Geneva 22, Switzerland, ili putem e-maila: pubdroit@ilo.org. Međunarodni ured rada podržava takve aplikacije.

Knjižare, ustanove i drugi korisnici registrirani za prava reprodukcije mogu napraviti kopije sukladno licencijama izdatim u tu svrhu. Posjetite web stranicu www.ilo.org za pronalaženje organizacija sa pravima reprodukcije u svojoj zemlji.

Preporuka u vezi sa HIV-om i AIDS-om i svijetom rada, 2010 (Br. 200) = Препорука у вези са ХИВ-ом и АИДС-ом у свијетом рада, 2010 (Бр. 200) = Preporuka u svezi s HIV-om i AIDS-om i svijetom rada, 2010 (Br. 200) / Međunarodna organizacija rada. - Budapest: MOR, 2011

1 v.

International Labour Organization; ILO Decent Work Technical Support Team and Country Office for Central and Eastern Europe

ISBN: 978-92-2-025833-0 (print); 978-92-2-025834-7 (web pdf)

HIV/AIDS / occupational health / occupational safety / workers rights / ILO Recommendation / text 15.04.2

Također dostupno na engleskom: *Recommendation concerning HIV and AIDS and the world of work, 2010 (No. 200)* [ISBN: 978-92-2-123819-5 (print); 978-92-2-123820-1 (web pdf)], Geneva, 2010; francuskom: *Recommandation (n° 200) concernant Le VIH et le SIDA et Le Monde du Travail, 2010* [ISBN 978-92-2-223819-4 (print); 978-92-2-223820-0 (web pdf)], Geneva, 2010; i na španjolskom: *Recomendación sobre el VIH y el SIDA y El Mundo del trabajo, 2010 (núm. 200)* [ISBN 978-92-2-323819-3 (print); 978-92-2-323820-9 (web pdf)], Geneva, 2010.

MOR katalogizacija u publikaciji podataka

Izrazi korišteni u publikacijama MOR-a, koji su sukladni praksi Ujedinjenih naroda, te prezentacija materijala u istim ne podrazumijevaju izražavanje bilo kakvog mišljenja Međunarodnog ureda rada glede pravnog statusa bilo koje zemlje, područja ili teritorija ili njihovih vlasti, ili razgraničenja njihovih granica.

Odgovornost za mišljenja izražena u potpisanim člancima, studije i drugi doprinosi leži isključivo na njihovim autorima, i njihovo objavljivanje ne potvrđuje mišljenje i Međunarodnog ureda rada.

Pozivanje na imena tvrtki i komercijalnih proizvoda i procesa ne podrazumijeva njihovu potvrdu od strane Međunarodnog ureda rada, kao što i nespominjanje stanovite tvrtke, komercijalnog proizvoda i procesa nije znak neodobravanja.

MOR publikacije i elektronski proizvodi mogu se dobiti putem većih knjižara ili MOR ureda u mnogim zemljama, ili izravno od ILO Publications, International Labour Office, CH-1211 Geneva 22, Switzerland. Katalozi ili popisi novih publikacija dostupni su besplatno na gore navedenoj adresi ili putem e-maila: pubvente@ilo.org.

Posjetite našu web stranicu: www.ilo.org / publns

PREDGOVOR

Ova brošura sadrži tekst MOR Preporuke u svezi s HIV-om i AIDS-om i svijetom rada, 2010 (br. 200), te popratnu Rezoluciju za promidžbu i provedbu Preporuke koja je snažno podržana od strane tripartitnih konstituenata MOR-a.

HIV pandemija je jedan od najznačajnijih izazova za zdravlje, razvoj, i gospodarstveni i društveni napredak s kojim se svijet danas sučeljava. U zemljama koje su najviše pogođene, HIV i AIDS narušava desetljećima stjecani razvoj, potkopava gospodarstvo i destabilizira društva. Očekuje se da HIV i dalje bude vodeći uzrok smrtnosti i oboljevanja u mnogim zemljama i populacijama.

HIV predstavlja značajnu prepreku za ostvarivanje dostojanstvenog rada i održivog razvoja. HIV je prouzrokovao gubitke u zaradama milijuna osoba koje žive sa ili su zaražene HIV-om i AIDS-om. Njegovo je djelovanje najrazornije u produktivnoj dobnoj skupini i to nameće ogromne troškove poduzećima kroz pad produktivnosti, povećanje troškova rada i gubitak vještina i iskustava. Osim toga, temeljna ljudska prava na radnom mjestu se često krše na temelju stvarnog ili percipiranog HIV statusa, posebno kroz diskriminaciju i stigmatizaciju radnika koji žive sa HIV-om i AIDS-om. Ovakva situacija je pogoršana činjenicom da je širenje pandemije uobičajeno uvjetovano postojećim socijalnim razlikama, te osobito pogad skupine stanovništva koje se već nalaze u teškoj situaciji ili su marginalizirane.

Svijet rada igra ključnu ulogu u adresiranju HIV-a i AIDS-a. On predstavlja vrijednu polaznu točku sa koje je moguće utjecati na zaposlene žene i muškarce u okruženju u kojem provode veliki dio svog života, a to je njihovo radno mjesto. Razvoj i provedba politike radnog mjesta i programa o HIV-u i AIDS-u olakšava pristup prevenciji, liječenju, skrbi i usluga potpore za radnike i njihove obitelji kao i uzdržavane članove i time dopire do šire zajednice. I na kraju, važna uloga svijeta rada u rješavanju pandemije nije optimalno iskorištena. Ukoliko je cilj da svijet rada potpuno pridonese smanjenju pandemije, veoma je bitno da bude sustavni dio nacionalnih HIV i AIDS politika, programa i strategija.

Međunarodna organizacija rada je 2001. god. usvojila Kodeks o HIV/AIDS-u i svijetu rada, koji je uveliko prihvaćen i koristi se u mnogim zemljama. 2007. god. organizacioni konstituenti su odlučili da je vrijeme da se pokrene pitanje odgovora svijeta rada na HIV i AIDS na različitim razinama putem razvoja i usvajanja međunarodnih radnih normi. Preporuka br. 200 izraz je nedvojbene posvećenosti svih članova Međunarodne organizacije rada, uključivši MOR konstituente i predstavnike poslodavaca i radnika, u bliskoj suradnji sa organizacijama-predstavicama osoba koje žive sa HIV-om i partnerskim institucijama, osobito UNAIDS-om, da iskoriste ogroman doprinos koji "svijet rada" može dati u osiguravanju univerzalnog pristupa prevenciji, tretmanu, skrbi i potpori.

Preporuka odražava potrebu za jačanjem napora u oblasti prevencije politike radnog mjesta i olakša pristup liječenju osoba koje žive sa ili su zaražene HIV-om i AIDS-om. Ona poziva na izradu i provedbu nacionalnih tripartitnih politika radnog mjesta i programa o HIV-u i AIDS-u koje će biti integralni dio nacionalnih politika i strategija HIV-a i AIDS-a i razvoja socijalne zaštite. Preporuka poziva na poštivanje temeljnih ljudskih prava svih radnika, uključujući poštivanje načela jednakopravnosti spolova i pravo na slobodno opredjeljenje na testiranje i otkrivanje HIV statusa, uz poticaj svih da poduzmu dobrovoljno i povjerljivo HIV

savjetovanje i testiranje što je prije moguće. Preporuka također poziva države članice da provedu odredbe kroz izmjene ili usvajanje nacionalnih zakonodavstava gdje je to moguće.

Oslobađanjem od stigme i diskriminacije na temelju stvarnog ili percipiranog HIV statusa, radnici i njihove obitelji bi uživali u poboljšanom pristupu obrazovanju o HIV-u, informacijama, liječenju, skrbi i potpori na nacionalnoj razini, kao i u okviru radnog mjesta. Takav pristup pomaže im da vode dug i produktivan život i pridonesu nacionalnom gospodarstvu i zajednici.

Na temelju preporuka i prateće Rezolucije, MOR se založio za jačanje akcija u potpori provedbe međunarodnih i nacionalnih obveza u zaštiti prava i dostojanstva radnika i svih osoba koje žive sa, ili su pogođene HIV-om i AIDS-om.

Geneva, lipanj 2010

Juan Somavia,
Glavni direktor

Preporuka 200

PREPORUKA U SVEZI S HIV-om, AIDS-om I SVIJETOM RADA

Glavna konferencija Međunarodnog ureda rada (MOR-a),

Nakon što ju je u Genevi sazvalo Upravno tijelo Međunarodnog ureda rada, i sastala se na svom 99. zasjedanju 2. lipnja 2010. godine, i

Konstatirajući da HIV i AIDS imaju ozbiljan utjecaj na društvo i gospodarstvo, na svijet rada kako u formalnom tako i neformalnom sektoru, na radnike, njihove obitelji i one koji ovise o njima, na organizacije radnika i poslodavaca i na javna i privatna poduzeća, te narušavaju postizanje pristojnog rada i održivog razvoja, i

Ponovno potvrđujući važnost uloge Međunarodne organizacije rada u rješavanju problema HIV-a i AIDS-a u svijetu rada i potrebu da Organizacija ojača svoje napore u postizanju socijalne pravde i borbe protiv diskriminacije i stigmatizacije glede HIV-a i AIDS-a u svim aspektima svoga rada i mandata, i

Podsjećajući na važnost smanjenja neformalnog gospodarstva postizanjem dostojanstvenog rada i održivog razvoja kako bi se bolje mobilizirao svijet rada u odgovoru na HIV i AIDS, i

Konstatirajući da visoke razine socijalne i gospodarstvene nejednakosti, nedostatak informacija i svijesti, nedostatak povjerljivosti i nedovoljan pristup i dosljednost u liječenju, povećavaju rizik od prijenosa HIV-a, razine smrtnosti, broj djece koja su izgubila jednog ili oba roditelja i broj radnika uključenih u neformalan rad, i

S obzirom da siromaštvo, društvene i gospodarstvene nejednakosti i nezaposlenost povećavaju rizik od nedostatka pristupa prevenciji, liječenju, skrbi i pomoći, te se stoga povećava rizik od prijenosa, i

Konstatirajući da stigma, diskriminacija i opasnost od gubitka posla koju trpe osobe pogođene HIV-om ili AIDS-om predstavljaju prepreke za poznavanje nečijeg HIV statusa, čime se povećava ranjivost radnika na HIV i ugrožava njihovo pravo na socijalne naknade, i

Konstatirajući da HIV i AIDS imaju ozbiljniji utjecaj na ranjive i rizične grupe, i

Konstatirajući da HIV utječe na muškarce i žene, iako su žene i djevojke rizičnije i osjetljivije na infekcije HIV-om i nesrazmjerno pogođene pandemijom HIV-a u odnosu na muškarce kao rezultat spolne nejednakosti, i da je stoga osnaživanje žena ključni čimbenik u globalnom odgovoru na HIV i AIDS, i

Podsjećajući na važnost zaštite radnika kroz sveobuhvatnu sigurnost na radu i zdravstvene programe, i

Pozivajući se na vrijednosti MOR *Kodeksa prakse o HIV-u/AIDS-u i svijetu rada* iz 2001. godine, i potrebu da se ojača njegov utjecaj jer postoje granice i nedostaci u njegovoj provedbi, i

Ukazujući na potrebu promicanja i provedbe međunarodnih konvencija o radu i preporuka i drugih međunarodnih instrumenata koji su relevantni za HIV i AIDS i svijet rada,

uključujući i one koje prepoznaju pravo na najviši mogući standard zdravlja i na dostojanstvene životne standarde, i

Pozivajući se na posebnu ulogu organizacija poslodavaca i radnika u promicanju i potpori nacionalnim i međunarodnim naporima u odgovoru na HIV i AIDS u i putem svijeta rada, i

Primjećujući važnu ulogu radnog mjesta glede informacija o pristupu prevenciji, liječenju, brizi i skrbi u nacionalnom odgovoru na HIV i AIDS, i

Potvrđujući da je potrebno nastaviti i povećavati međunarodnu suradnju, osobito u kontekstu Zajedničkog programa Ujedinjenih naroda za HIV/AIDS, kako bi se podržali naponi da se provede ova Preporuka, i

Pozivajući se na vrijednost suradnje na nacionalnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini sa strukturama koje se bave HIV-om i AIDS-om, uključujući i sektor zdravlja te odgovarajuće organizacije, osobito one koje predstavljaju osobe koje žive sa HIV-om, i

Potvrđujući potrebu za utvrđivanjem međunarodnog standarda s ciljem usmjeravanja vlada i organizacija poslodavaca i radnika u definiranju njihove uloge i odgovornosti na svim razinama, i

Odlučivši prihvatiti određene prijedloge u svezi sa HIV-om i AIDS-om i svijetom rada, te

Odlučivši da ovi prijedlozi dobiju oblik Preporuke;

Usvaja 17. lipnja 2010. godine sljedeću Preporuku, koja se može nazvati Preporuka u svezi s HIV-om i AIDS-om iz 2010. godine.

I. DEFINICIJE

1. Za potrebe ove Preporuke:

- (a) "HIV" označava ljudski imunodeficiijentni virus; virus koji šteti ljudskom imunološkom sustavu. Infekcija se može spriječiti prikladnim mjerama;
- (b) "AIDS" se odnosi na sindrom stečene imunodeficiijencije koji proizilazi iz naprednih stadija HIV infekcije, a karakteriziraju ga oportunističke infekcije ili tumori povezani sa HIV-om, ili oboje;
- (c) "osobama koje žive sa HIV-om" se smatraju osobe zaražene HIV-om;
- (d) "stigma" znači društvena oznaka koja, kada je povezana sa osobom, najčešće uzrokuje marginalizaciju ili predstavlja prepreku za potpuno uživanje društvenog života osoba zaraženih ili pogođenih HIV-om;
- (e) "diskriminacija" označava svaku razliku, isključenje ili davanje prednosti koje ima za posljedicu ukidanje ili narušavanje jednakosti za mogućnosti ili tretman pri zaposlenju ili zanimanju, kako je navedeno u Konvenciji o diskriminaciji (zaposlenje i zanimanje) iz 1958. godine, i Preporuci iz 1958. godine;
- (f) pod "ugroženim osobama" se podrazumijevaju osobe čiji su životi izmjenjeni HIV-om ili AIDS-om zbog šireg utjecaja pandemije;
- (g) "razumno rješenje" označava svaku izmjenu ili prilagođavanje poslu ili radnom mjestu koje je razumno praktično i omogućava osobi koja živi sa HIV-om ili AIDS-om pristup, sudjelovanje ili napredovanje u poslu;
- (h) "ranjivost" označava nejednake mogućnosti, socijalnu isključenost, nezaposlenost ili nesigurno zaposlenje, koje proizlazi iz društvenih, kulturnih, političkih i gospodarstvenih čimbenika koji čine osobu osjetljivijom na infekciju HIV-om i napredovanje AIDS-a;

- (i) “radno mjesto” označava bilo koje mjesto na kojem radnici obavljaju svoje djelatnosti, i
- (j) “radnik” označava sve osobe koje rade prema bilo kakvoj formi ili dogovoru.

II. DJELOKRUG

2. Ova Preporuka obuhvata:

- (a) sve radnike koji rade u svim formama ili dogovorima, i na svim radnim mjestima, uključujući:
 - (i) osobe sa bilo kakvim zaposlenjem ili zanimanjem;
 - (ii) one koji su na obuci, uključujući i pripravnike i početnike;
 - (iii) volontere;
 - (iv) one koji traže posao i apliciraju za posao; i
 - (v) otpuštene i suspendirane radnike;
- (b) sve sektore gospodarstvene djelatnosti, uključujući i privatne i javne sektore i formalno i neformalno gospodarstvo, i
- (c) oružane snage i uniformirane službe.

III. OPĆA NAČELA

3. Opća načela koja se trebaju primjenjivati na sve aktivnosti koje su uključene u nacionalni odgovor na HIV i AIDS u svijetu rada su sljedeća:

- (a) odgovor na HIV i AIDS se treba prepoznati kao doprinos ostvarivanju ljudskih prava i temeljnih sloboda i jednakopravnost spolova za sve, uključujući i radnike, njihove obitelji i one koji ovise o njima;
- (b) HIV i AIDS se treba prepoznati i tretirati kao pitanje radnog mjesta, koje bi trebalo biti uvršteno među bitne elemente nacionalnog, regionalnog i međunarodnog odgovora na pandemiju uz puno sudjelovanje organizacija poslodavaca i radnika;
- (c) ne smije biti diskriminacije i stigmatizacije radnika, osobito onih koji traže posao i apliciraju za posao, na temelju stvarnog ili percipiranog HIV statusa ili činjenice da pripadaju regionima svijeta ili populaciji koja se smatra rizičnijom ili osjetljivijom na HIV infekciju;
- (d) sprječavanje svih načina prijenosa HIV-a bi trebao biti temeljni prioritet;
- (e) radnici, njihove obitelji i oni koji ovise o njima trebaju imati pristup i korist od prevencije, liječenja, skrbi i pomoći u svezi s HIV-om i AIDS-om, a radno mjesto bi trebalo igrati ulogu u olakšavanju pristupa tim uslugama;
- (f) sudjelovanje i uključivanje radnika u osmišljavanje, provedbu i vrednovanje nacionalnih programa i programa o radnim mjestima bi trebalo biti prepoznato i pojačano;
- (g) radnici bi trebali imati koristi od programa kako bi se na radnom mjestu spriječili određeni rizici od prijenosa HIV-a i srodnih zaraznih bolesti, poput tuberkuloze;
- (h) radnici, njihove obitelji i oni koji ovise o njima bi trebali uživati zaštitu svoje privatnosti, uključujući povjerljivost u svezi s HIV-om i AIDS-om, osobito u svezi s njihovim HIV statusom
- (i) nijedan radnik ne bi trebao biti dužan podvrgnuti se HIV testu ili otkrivanju svog HIV statusa;

- (j) mjere za rješavanje HIV-a i AIDS-a u svijetu rada bi trebale biti dio nacionalnih razvojnih politika i programa, uključujući i one vezane uz rad, obrazovanje, socijalnu zaštitu i zdravstvo; i
- (k) zaštita radnika na poslovima na kojima su posebno izloženi riziku od prijenosa HIV-a.

IV. NACIONALNE POLITIKE I PROGRAMI

4. Članice bi trebale:

- (a) usvojiti nacionalne politike i programe o HIV-u i AIDS-u i svijetu rada i o sigurnosti i zdravlju na radu, gdje već ne postoje, i
- (b) integrirati svoje politike i programe o HIV-u i AIDS-u i svijetu rada u razvojne planove i strategije smanjenja siromaštva, uključujući i dostojanstven rad, održiva poduzeća i strategije stvaranja prihoda, prema potrebi.

5. U razvoju nacionalnih politika i programa, nadležna tijela trebaju uzeti u obzir MOR Kodeks prakse o HIV/AIDS-u iz 2001. godine, i sve naknadne revizije, druge relevantne instrumente Međunarodne organizacije rada, i druge međunarodne smjernice usvojene na ovu temu.

6. Nadležna tijela trebaju razvijati Nacionalne politike i programe u dogovoru s najreprezentativnijim organizacijama poslodavaca i radnika, kao i organizacija koje zastupaju osobe koje žive sa HIV-om, uzimajući u obzir mišljenja relevantnih sektora, osobito zdravstvenog sektora.

7. U razvoju nacionalnih politika i programa, nadležna tijela trebaju uzeti u obzir ulogu radnog mjesta u prevenciji, liječenju, skrbi i pomoći, uključujući i promidžbu dobrovoljnog savjetovanja i testiranja, u suradnji s lokalnim zajednicama.

8. Članice bi trebale iskoristiti svaku priliku za širenje informacija o svojim politikama i programima o HIV-u i AIDS-u i svijetu rada kroz organizacije poslodavaca i radnika, ostale relevantne subjekte za HIV i AIDS, i javne kanale informiranja.

Diskriminacija i promicanje jednakih mogućnosti i liječenja

9. Vlade, u konzultacijama s najreprezentativnijim organizacijama poslodavaca i radnika trebaju razmotriti pružanje zaštite koja je jednaka onoj koja postoji prema Konvenciji o diskriminaciji (zaposlenje i zanimanje) iz 1958. godine, kako bi se spriječila diskriminacija temeljena na stvarnom ili percipiranom statusu HIV-a.

10. Stvarni ili percipirani status HIV-a ne bi trebao biti temelj diskriminacije koja spriječava zapošljavanje ili nastavak radnog odnosa, ili težnje jednakih mogućnosti sukladno odredbama Konvencije o diskriminaciji (zaposlenje i zanimanje) iz 1958. godine.

11. Stvarni ili percipirani HIV status ne bi trebao biti razlog za prekid radnog odnosa. Privremena odsutnost s posla zbog bolesti ili nužne skrbi koja se odnosi na HIV ili AIDS bi trebala biti tretirana na isti način kao izostanci iz drugih zdravstvenih razloga, uzimajući u obzir Konvenciju o prestanku radnog odnosa iz 1982. godine.

12. Kada su postojeće mjere protiv diskriminacije na radnom mjestu neadekvatne za učinkovitu zaštitu protiv diskriminacije u odnosu na HIV i AIDS, članice trebaju prilagoditi ove mjere ili donijeti nove, te osigurati njihovu učinkovitu i transparentnu provedbu.

13. Osobama sa bolešću koja je povezana s HIV-om ne bi trebala biti uskraćena mogućnost da nastave obavljati svoj posao, uz prihvatljiv smještaj ako je potrebno, dok su zdrav-

stveno sposobni za to. Treba poticati mjere za ponovni angažman takvih osoba na poslu koji je prilagođen njihovim mogućnostima, pronalaženje drugog posla kroz obuku ili olakšavanje njihovog povratka na posao, uzimajući u obzir relevantne instrumente Međunarodne organizacije rada i UN-a.

14. Mjere se trebaju poduzeti na ili putem radnog mjesta kako bi se smanjio prijenos HIV-a i ublažio njegov utjecaj tako što će se:

- (a) osigurati poštivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda;
- (b) osigurati jednakopravnost spolova i osnaživanje žena;
- (c) osigurati radnje za sprječavanje i zabranu nasilja i uznemiravanja na radnom mjestu;
- (d) promicanje aktivnog učešća žena i muškaraca u odgovoru na HIV i AIDS;
- (e) promicati uključivanje i osnaživanje svih radnika bez obzira na njihovu seksualnu orijentaciju i pripadnost ranjivoj skupini;
- (f) promicati zaštitu seksualnog i reproduktivnog zdravlja i reproduktivnih prava žena i muškaraca, te
- (g) osigurati učinkovitu povjerljivost ličnih podataka, uključujući i medicinske podatke.

Prevenција

15. Strategije prevencije bi se trebale prilagoditi nacionalnim uvjetima i vrsti radnog mjesta uzimajući u obzir spolne, kulturne, društvene i gospodarske interese.

16. Preventivni programi trebaju osigurati:

- (a) da točne, ažurirane, relevantne i pravovremene informacije budu dostupne i pristupačne svima u kulturalno osjetljivom formatu i jeziku kroz različite raspoložive kanale komunikacija;
- (b) sveobuhvatne programe edukacije za pomoć ženama i muškarcima da shvate i smanje rizik od svih načina prijenosa HIV-a, uključujući i prijenos sa majke na dijete, i shvate važnost promjene rizičnih ponašanja vezanih uz infekciju;
- (c) učinkovitu zaštitu na radu i zdravstvene mjere;
- (d) mjere za poticaj radnika da saznaju svoj HIV status kroz dobrovoljno savjetovanje i testiranje;
- (e) pristup svim sredstvima prevencije, uključujući ali ne ograničavajući se na jamčenje dostupnosti potrebnih zaliha, osobito muških i ženskih kondoma i, po potrebi, informacija o njihovoj ispravnoj upotrebi, te dostupnost profilakse nakon izlaganja;
- (f) učinkovite mjere za smanjenje visokorizičnih ponašanja, uključujući i one za većinu rizičnih skupina, s ciljem smanjenja incidence HIV-a, i
- (g) strategije smanjenja štete koje se temelje na smjernicama koje je objavila Svjetska zdravstvena organizacija (SZO), Zajednički program Ujedinjenih naroda za HIV/AIDS (UNAIDS) i Ured Ujedinjenih naroda za droge i kriminal (UNODC) i druge relevantne smjernice.

Liječenje i skrb

17. Članice trebaju osigurati da se njihove nacionalne politike i programi o zdravstvenim intervencijama na radnome mjestu utvrđuju u dogovoru sa poslodavcima i radnicima i njihovim predstavnicima, te da su povezane sa javnim zdravstvenim službama. One trebaju ponu-

diti najširi spektar prikladnih i učinkovitih intervencija za sprečavanje HIV-a i AIDS-a i upravljati njihovim utjecajem.

18. Članice bi trebale osigurati da radnici koji žive sa HIV-om i oni koji ovise o njima imaju koristi od punog pristupa zdravstvenoj zaštiti, bilo da je to predviđeno u okviru javnog zdravstva, sustava socijalnog osiguranja ili privatnog osiguranja ili drugih programa. Članice bi također trebale osigurati obrazovanje i podizanje svijesti radnika kako bi im se olakšao pristup zdravstvenoj zaštiti.

19. Sve osobe obuhvaćene ovom Preporukom, uključujući i radnike koji žive sa HIV-om i njihove obitelji i one koji ovise o njima, bi trebale imati pravo na zdravstvene usluge. Ove usluge bi trebale uključivati pristup besplatnom ili pristupačnom:

- (a) dobrovoljnom savjetovanju i testiranju;
- (b) antiretrovirusnoj terapiji, obrazovanju, informiranju i potpori;
- (c) pravilnoj prehrani u skladu sa liječenjem;
- (d) liječenju oportunističkih infekcija i spolno prenosivih infekcija, te bilo koje druge bolesti povezane sa HIV-om, osobito tuberkuloze, i
- (e) programima potpore i prevencije za osobe koje žive s HIV-om, uključujući i psihosocijalnu potporu.

20. Ne bi smjelo biti diskriminacije radnika ili uzdržavanih članova njihovih obitelji na temelju stvarnog ili percipiranog HIV statusa u pristupu sustavima socijalnog osiguranja i programima osiguranja na radu, ili u odnosu na beneficije koje proizlaze iz takvih programa, uključujući i one za zdravstvenu zaštitu i invalidnost, te smrt i obiteljske mirovine.

Potpora

21. Programi skrbi i potpore trebaju uključivati mjere prihvatljivog smještaja na radnom mjestu za osobe koje žive s HIV-om ili bolešću koja je povezana sa HIV-om, sukladno nacionalnim uvjetima. Rad bi trebao biti organiziran na takav način da se prilagodi epizodnoj prirodi HIV-a i AIDS-a, kao i mogućim nuspojavama liječenja.

22. Članice bi trebale promicati zadržavanje na poslu i zapošljavanje osoba koje žive sa HIV-om. Članice trebaju razmotriti širenje potpore tokom zaposlenosti i nezaposlenosti, uključujući, gdje je to potrebno, i mogućnosti stvaranja prihoda za osobe koje žive sa HIV-om ili osobe koje su oboljele od HIV-a ili AIDS-a.

23. U slučajevima izravne veze između profesije i rizika infekcije, AIDS i infekcija HIV-om trebaju se priznati kao profesionalne bolesti, sukladno nacionalnim procedurama i definicijama, te pozivanjem na Preporuku o listi profesionalnih oboljenja iz 2002. godine, kao i drugim relevantnim instrumentima Međunarodne organizacije rada.

Testiranje, privatnost i povjerljivost

24. Testiranje mora biti istinski dobrovoljno i bez ikakve prisile, a programi testiranja moraju poštivati međunarodne smjernice o povjerljivosti, savjetovanju i pristanku.

25. Testiranje na HIV ili drugi oblici ispitivanja na HIV se ne bi trebali zahtijevati od radnika, uključujući i radnike migrante, one koji traže posao i one koji apliciraju za posao.

26. Rezultati testiranja na HIV trebaju biti povjerljivi i ne smiju ugroziti pristup radnim mjestima, stalnom zaposlenju, sigurnosti zaposlenja ili prilikama za napredovanje.

27. Od radnika se, uključujući i radnike migrante, one koji traže posao i one koji apliciraju za posao, ne treba zahtijevati da otkriju informacije vezane uz HIV o sebi ili drugima u zemljama podrijetla, tranzita ili odredišta. Pristup takvim informacijama treba se urediti prema pravilima o povjerljivosti sukladno MOR Kodeksu prakse o zaštiti ličnih podataka radnika iz 1997. godine, i ostalim relevantnim međunarodnim standardima za zaštitu podataka.

28. Radnici migranti, ili oni koji žele da se sele radi zaposlenja, ne bi trebali biti isključeni iz procesa migracije u zemljama podrijetla, tranzita ili odredišta na temelju njihovog stvarnog ili percipiranog HIV statusa.

29. Članice bi trebale imati pripremljene postupke rješavanja sporova koji su lako pristupačni i koji osiguravaju naknadu za radnike u slučaju gore navedenih povreda njihovih prava.

Sigurnost i zdravlje na radu

30. Radno okruženje mora biti sigurno i zdravo, kako bi se spriječio prijenos HIV-a na radnom mjestu, uzimajući u obzir Konvenciju o sigurnosti i zdravlju na radu iz 1981. godine, i Preporuku iz 1981. godine, Konvenciju o promotivnom okviru za sigurnost i zaštitu zdravlja na radu iz 2006. godine, i Preporuku iz 2006. godine, te druge relevantne međunarodne instrumente kao što su zajedničke smjernice Međunarodnog ureda rada i SZO-a.

31. Mjere sigurnosti i zdravlja za sprječavanje izlaganja radnika HIV-u na radnom mjestu trebaju sadržavati univerzalne mjere opreza, mjere za sprečavanje nesreća i opasnosti, kao što su organizacijske mjere, tehničke kontrole i kontrole radne prakse, osobne zaštitne opreme, prema potrebi, ekološke mjere nadzora i profilakse nakon izlaganja i druge sigurnosne mjere kako bi se smanjio rizik od dobijanja HIV-a i tuberkuloze, posebice kod zanimanja koja su najviše izložena riziku, uključujući i ona u sektoru zdravstvene zaštite.

32. Kada postoji mogućnost izlaganja HIV-u na radu, radnici bi se trebali obrazovati i obučiti o načinima prijenosa i mjerama za sprječavanje izloženosti i infekciji. Članice bi trebale poduzimati mjere kako bi se osiguralo da prevencija, sigurnost i zaštita zdravlja budu predviđeni sukladno relevantnim standardima.

33. Mjere za podizanje svijesti trebaju naglasiti da se HIV ne prenosi slučajnim fizičkim kontaktom i da se nazočnost osobe koja živi sa HIV-om ne može smatrati opasnošću na radnom mjestu.

34. Službe medicine rada i mehanizmi radnog mjesta koji se odnose na sigurnost i zdravlje na radu trebaju se baviti HIV-om i AIDS-om, uzimajući u obzir Konvenciju o službama medicine rada iz 1985. godine, i Preporuku iz 1985. godine, *Zajedničke smjernice MOR-a/SZO-a o službama medicine rada i HIV/AIDS-u iz 2005. godine*, i sve naknadne revizije i druge relevantne međunarodne instrumente.

Djeca i mladi

35. Članice bi trebale poduzeti mjere za borbu protiv dječjeg rada i trgovine djecom koji mogu proizaći iz bolesti ili smrti članova obitelji ili skrbnika zbog AIDS-a i smanjiti osjetljivost djece na HIV, uzimajući u obzir Deklaraciju MOR-a o temeljnim načelima i pravima na radu iz 1998. godine, Konvenciju o minimalnoj starosnoj dobi iz 1973. godine, i Preporuku iz 1973. godine, Konvenciju o najtežim oblicima dječjeg rada iz 1999. godine, i Preporuku iz 1999. godine. Posebne mjere treba poduzeti kako bi se ta djeca zaštitila od seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja.

36. Članice bi trebale poduzeti mjere kako bi zaštitile mlade radnike od HIV infekcije i uključile u nacionalne politike i programe posebne potrebe djece i mladih osoba u odgovoru na HIV i AIDS. Članice bi trebale obuhvatati objektivno obrazovanje o seksualnom i reproduktivnom zdravlju, osobito širenje informacija o HIV-u i AIDS-u kroz stručno osposobljavanje i u programima i službama za zapošljavanje mladih.

V. PROVEDBA

37. Nacionalne politike i programi o HIV-u i AIDS-u i svijetu rada trebaju:

- (a) se provoditi, u suradnji s najreprezentativnijim organizacijama poslodavaca i radnika i drugih zainteresiranih strana, uključujući i relevantne javne i privatne strukture medicine rada, jednim ili kombinacijom slijedećih sredstava:
 - (i) nacionalnim zakonima i propisima;
 - (ii) kolektivnim ugovorima;
 - (iii) nacionalnim politikama i politikama radnog mjesta kao i akcijskim programima, te
 - (iv) sektorskim strategijama, s posebnim osvrtom na sektore u kojima se osobe obuhvaćene ovom Preporukom najviše izložene riziku;
- (b) uključiti pravosudne organe nadležne za pitanja rada, i organe uprave za rad u planiranju i provedbi politika i programa, i osigurati im obuku;
- (c) u nacionalnim zakonima i propisima predvidjeti mjere za rješavanje povreda privatnosti i povjerljivosti i druge zaštite koje joj se pružaju u okviru ove Preporuke;
- (d) osigurati suradnju i koordinaciju između javnih organa i javnih i privatnih službi, uključujući programe osiguranja i beneficija ili druge vrste programa;
- (e) promicati i podupirati sva poduzeća za provedbu nacionalnih politika i programa, uključujući i ona u njihovim nabavnim lancima i distributivnim mrežama uz sudjelovanje organizacija poslodavaca i radnika, te osigurati da se toga pridržavaju poduzeća koja posluju u izvozu;
- (f) promicati socijalni dijalog, uključujući i konzultacije i pregovore, sukladno Konvenciji o tripartitnim konzultacijama (Međunarodni standardi rada) iz 1976. godine, i drugim oblicima suradnje među državnim tijelima, javnim i privatnim poslodavcima i radnicima i njihovim predstavnicima, uzimajući u obzir mišljenja osoblja medicine rada, stručnjaka za HIV i AIDS, i drugih uključujući i organizacije koje zastupaju osobe koje žive sa HIV-om, međunarodne organizacije, relevantne organizacije građanskog društva i državni koordinacioni mehanizam;
- (g) formulirati, provoditi, redovno revidirati i ažurirati, uzimajući u obzir najnovija naučna i društvena dešavanja i potrebu za integriranjem spolnih i kulturnih pitanja;
- (h) se uskladiti sa, između ostalog, radom, socijalnim osiguranjem i zdravstvenim politikama i programima, te
- (i) osigurati da članice osiguranju prikladna sredstva za njihovu provedbu, vodeći računa o nacionalnim uvjetima, kao i kapacitetima poslodavaca i radnika.

Socijalni dijalog

38. Provedba politika i programa o HIV-u i AIDS-u treba se temeljiti na suradnji i povjerenju između poslodavaca i radnika i njihovih predstavnika i vlada, uz aktivno učešće osoba koje žive sa HIV-om na radnom mjestu.

39. Organizacije poslodavaca i radnika trebaju promicati svijest o HIV-u i AIDS-u, uključujući prevenciju i nediskriminaciju, kroz obrazovanje i informiranje svojih članova. Organizacije bi trebale biti osjetljive na spolna i kulturna pitanja.

Obrazovanje, obuka, informiranje i savjetovanje

40. Obuka, sigurnosne upute i sve potrebne smjernice na radnom mjestu koje su vezane uz HIV i AIDS trebaju se osigurati na jasan način i u pristupačnom obliku za sve radnike a osobito za radnike migrante, tek angažirane ili neiskusne radnike, mlade radnike i osobe na obuci, uključujući pripravnike i vježbenike. Obuka, upute i smjernice trebaju poštivati spolna i kulturna pitanja i biti prilagođeni karakteristikama radne snage, uzimajući u obzir čimbenike rizika za radnu snagu.

41. Najnovije naučne i društveno-gospodarstvene informacije i obrazovanje i obuka o HIV-u i AIDS-u trebaju biti dostupni poslodavcima, menadžerima i predstavnicima radnika, kako bi im se pomoglo u poduzimanju prikladnih mjera na radnom mjestu.

42. Radnici, uključujući i vježbenike, početnike i volontere, bi trebali dobijati informacije o podizanju svijesti i prikladne obuke o procedurama kontrole HIV infekcije u kontekstu nesreća na radnom mjestu i prve pomoći. Radnici čija ih zanimanja stavljaju na rizik od izlaganja ljudskoj krvi, produktima od krvi i drugim tjelesnim tekućinama trebaju dobiti dodatnu obuku u prevenciji izlaganja, postupcima prijave izlaganja i profilakse nakon izlaganja.

43. Radnici i njihovi predstavnici trebaju imati pravo da budu informirani i konzultirani o poduzetim mjerama za provedbu politike i programa o radnom mjestu, a koje su vezane za HIV i AIDS. Predstavnici radnika i poslodavaca trebaju sudjelovati u inspekcijama radnih mjesta sukladno nacionalnoj praksi.

Javne službe

44. Uloga službi uprave za rad, uključujući i inspektorate za rad, i službi pravosudnih organa nadležnih za pitanja rada, u odgovoru na HIV i AIDS, bi trebala biti preispitana i, po potrebi, ojačana.

45. Sustavi javnog zdravstva trebaju se ojačati i slijediti *Zajedničke smjernice MOR-a/SZO-a o zdravstvenim službama i HIV-u/AIDS-u iz 2005. godine*, i sve naknadne izmjene, kako bi se osigurao veći pristup prevenciji, liječenju, skrbi i pomoći, te smanjio dodatni pritisak uzrokovan HIV-om i AIDS-om na javne službe, osobito na zdravstvene radnike.

Međunarodna suradnja

46. Članice trebaju sarađivati kroz bilateralne ili multilateralne sporazume, sudjelovanjem u multilateralnom sustavu ili kroz druge učinkovite metode, kako bi se realizirala ova Preporuka.

47. Mjere kojima se osigurava pristup prevenciji HIV-a, liječenju, skrbi i službama potpore za radnike migrante bi se trebale poduzeti u zemljama podrijetla, tranzita i odredišta, a sporazumi bi trebali biti sklopljeni između odnosnih zemalja, kad god bude potrebno.

48. Međunarodna suradnja treba biti poticana između i među članicama, nacionalnim strukturama o HIV-u i AIDS-u i prikladnim međunarodnim organizacijama, i treba obuhvatiti i sustavnu razmjenu informacija o svim mjerama koje su poduzimaju da se odgovori na pandemiju HIV-a.

49. Članice i multilateralne organizacije trebaju obratiti posebnu pažnju na koordinaciju i potrebne resurse kako bi zadovoljile potrebe svih zemalja, osobito zemalja sa visokom prevalencijom, u razvoju međunarodnih strategija i programa za prevenciju, liječenje, skrb i pomoć koji se odnose na HIV.

50. Članice i međunarodne organizacije trebaju nastojati da smanje cijenu materijala bilo koje vrste, za prevenciju, liječenje i skrb infekcija uzrokovanih HIV-om i drugih oportunističkih infekcija i tumora koji su povezani sa HIV-om.

VI. NASTAVAK I PRAĆENJE AKTIVNOSTI

51. Članice trebaju uspostaviti odgovarajući mehanizam ili koristiti postojeći za praćenje razvoja događaja u odnosu na njihove nacionalne politike o HIV-u i AIDS-u i svijetu rada, kao i za formuliranje savjeta za njegovo usvajanje i provedbu.

52. Najreprezentativnije organizacije poslodavaca i radnika trebaju biti zastupljene, na jednakopravnoj osnovi, u mehanizmu za praćenje razvoja događaja u odnosu na nacionalnu politiku. Osim toga, ove organizacije bi trebale biti konzultirane u okviru mehanizma što češće, uzimajući u obzir stajališta organizacija osoba koje žive sa HIV-om, stručna izvješća ili tehničke studije.

53. Članice trebaju, u najvećoj mogućoj mjeri, prikupiti detaljne informacije i statističke podatke i poduzeti istraživanja o razvoju događaja na nacionalnim i sektorskim razinama u odnosu na HIV i AIDS u svijetu rada, uzimajući u obzir raspodjelu žena i muškaraca i druge relevantne čimbenike.

54. Osim dostavljanja izvješća prema članu 19. Ustava Međunarodne organizacije rada, redovno preispitivanje poduzetih aktivnosti na temelju ove Preporuke bi moglo biti uvršteno u nacionalna izvješća za UNAIDS i izvješća sukladno relevantnim međunarodnim instrumentima.

**REZOLUCIJE USVOJENE
NA MEĐUNARODNOJ KONFERENCIJI
NA NJENOM 99. ZASJEDANJU
(Geneva, lipanj 2010)**

...

**III
Rezolucija o promidžbi i provedbi
Preporuka u svezi s HIV-om i AIDS-om i svijetom rada, 2010¹**

Glavna konferencija Međunarodne organizacije rada, sastanak na njenom 99. zasjedanju, 2010,

Nakon što je usvojila Preporuku u svezi s HIV-om i AIDS-om i svijetom rada, 2010,

Konstatirajući da će uspjeh Preporuke ovisiti o efektivnoj promidžbi i provedbi njenih zah-
tjeva,

Imajući na umu da je srž mandata Organizacije promidžba dostojanstvenog rada i održivog poduzeća,

Konstatirajući sudjelovanje MOR-a kao tripartitne organizacije u naporima Zajedničkog programa Ujedinjenih nacija o HIV-AIDS-u (UNAIDS) na rješavanju HIV i AIDS-a,

1. Poziva Upravno tijelo Međunarodnog ureda rada da dodijeli sredstava unutar postojećeg proračuna i traži dodatna izvanproračunska sredstva za obavljanje rada sa tripartitnim konstituentima na ugradnji Preporuke u svijet rada.

2. Poziva Upravno tijelo da poduzme mjere za promidžbu zajedničkih napora sa raznim međunarodnim organizacijama u svezi s HIV-om i AIDS-om na radnom mjestu.

3. Poziva Upravno tijelo da zatraži da se uspostavi Globalni akcijski plan kako bi se postigla široka provedba Preporuke u cilju smanjenja utjecaja HIV-a i AIDS-a na radnom mjestu. Ovo bi se trebalo razviti sa reprezentativnim organizacijama poslodavaca i radnika, uzimajući u obzir mišljenja UNAIDS-a i organizacija koje zastupaju osobe koje žive s HIV-om i AIDS-a, te drugih relevantnih strana.

4. Poziva Upravno tijelo da zahtijeva od Glavnog direktora da obrati pažnju na pravičnu dodjelu sredstava Ureda tehničke suradnje. Države članice i najreprezentativnije organizacije poslodavaca i radnika mogu zatražiti pomoć u provedbi Preporuke u područjima kao što su:

- (a) tehnička pomoć u izradi i provedbi tripartitne nacionalne politike, programa i zakonodavstva kako bi se zadovoljili zahtjevi ove Preporuke;
- (b) pružanje potpore i izgradnja kapaciteta za obučavanje, komuniciranje, monitoriranje, provedbu i zastupanje, na pr.:
 - (i) razvoj trening programa i materijala za izgradnju kapaciteta, uključujući i one sa sektorskim fokusom;
 - (ii) obuka ključnih osoba i edukatora na radnom mjestu o HIV-u i AIDS-u uključujući i predstavnike poslodavaca i radnika i radnu upravu;
 - (iii) razvoj materijala za promidžbu i zastupanje u svezi s Preporukom

¹ Usvojena 16. lipnja 2010.

(iv) nacionalni i regionalni seminari i radionice za promidžbu Preporuke.

5. Poziva države članice da koriste postojeće ili da uspostave nove mehanizme na nacionalnoj razini za nadzor napretka, i da prate razvoj i dijele primjere dobre prakse u svezi s provedbom nacionalnih politika i programa o HIV-u i AIDS-u relevantnih za svijet rada.

6. Poziva Upravno tijelo da zahtijeva redovita izvješća od država članica iz člana 19. Ustava MOR-a kao sustavni dio mehanizma izvještaja, a posebno Opće ankete/istraživanja. Izvješća Vlada u svezi s HIV-om i AIDS-om bi trebalo da se pripreme u dogovoru s najreprezentativnijim organizacijama poslodavaca i radnika, uključujući i informacije o napretku i primjere dobre prakse.

7. Poziva Upravno tijelo da povremeno provjerava napredak u provedbi ove Preporuke.

8. Poziva Upravno tijelo za promidžbu proširenja Članka 1. (1) (b) Konvencije o diskriminaciji (zaposlenje i zanimanje), 1958 državama članicama, na način da se zaštita predviđena Konvencijom proširi na realni ili percipirani HIV status.

...

ISBN 922025834-X

9 789220 258347